

REDACTIA
Deák Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL
Pe un an .. 20 cor.
Pe jumătate an .. 10
Pe 1 lună .. 2
Nr.ii de Duminică pe an 4
coroane.
Pentru România și America
10 coroane.
Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca nr. 20.

INSERTIUNILE
de un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Anul X.

NUMĂR DE DUMINECĂ

Nr. 23.

Primejdia cea mare.

De Ioan Slavici.

România, — așa s'a zis în dieta ungară, — n'ar mai putea să existe, dacă n'ar exista statul național maghiar.

De ce?

Pentru că n'fața mării primejdii, care o amenință despre Mează-noapte, România se răzâmă pe Ungaria.

Să fie oare adevărat lucrul acesta?

Pe cât știm noi, România e vecina Rusiei pe o mare întindere, iar Ungaria e despărțită de Rusia prin România și prin Bucovina și Galiția, care fac parte din împărăția austriacă. După judecata sănătoasă dar Ungaria nu e direct amenințată câtă vreme România, Bucovina și Galiția nu sunt stăpânite de Țarul tuturor Rusilor, și nu Ungaria e apărarea României, ci România e apărarea Ungariei. Adevărul cel mare și recunoscut de toți oamenii cuminte ar fi, că România și Austria, direct amenințate, trebuie să facă cauză comună, iar Ungaria e interesată, ca România și Austria să fie tari, ca să poată înfrunța primejdia.

Se poate însă, ca soții de lucrare ai dlui Wekerle să fie mai cu minte decât toți oamenii cu minte, și trebuie să ne dăm silința de a ne dumeri asupra adevărului.

A mai fost odată o primejdie mare, în fața căreia România trebuia să se unească cu Maghiarii, și istoria se scrie pentru ca oamenii să tragă învățătură din ea.

La 1386, când Mircea-Vodă s'a ridicat în scaunul Munteniei, Turcii stăpâneau numai o mică parte din peninsula-balcanică, dar și-i făcuseră tributari pe Bizantini, pe Bulgari și pe Sârbi și erau gata să treacă Dunărea și să înainteze spre Ungaria.

Mircea-Vodă i-a invitat atunci pe Maghiarii să se ridice asupra Turcilor, căci Ungaria va fi direct amenințată, dacă Muntenia nu se va mai putea susține.

Maghiarii au răspuns, că ei nu se tem de Turci, și au rămas acasă.

Adevărul era, că dâșii se sbuciumau între dâșii voind să ridice în scaun pe Sigismund, alții pe Maria și iar alții pe Carol de Durazzo. Ei n'au luat dar parte la bătălia dela Cosovo, în urma căreia s'a desființat statul bulgaro-român și s'a desbinat în două regate țaria sârbescă.

Ridicându-se Sigismund în scaun, s'a pus la cale un fel de cruciată, și Mircea-Vodă din Muntenia, precum și Stefan-Vodă din Moldova s'au luptat la Nicopoli alături cu Maghiarii, dar cel dintâiu, care a părăsit câmpul de luptă a fost Stefan Laczkovics, voivodul Ardealului și căpetenia nobilimii ungare, care ținea cu Carol de Durazzo, rivalul lui Sigismund.

În urma înfrângerii dela Nicopoli s'a mai desființat și unul din cele două regate

sârbești și Ungaria era despărțită de Turci numai prin micul regat al Brancovicilor. Nobilii maghiari cu toate aceste se certau între dâșii, și nici Ioan Corvin, nici Pavel Chinezul nu au putut să-i înfrunte pe Turci cu destulă putere.

Mateiu Corvin ar fi fost destul om, ca să poată frânge puterea otomană, dar a fost nevoit să-și petreacă viața în luptă cu nobilimea vecinic turbulentă și cu rivalii susținuți de ea spre a-l pune în strâmtoare.

După-ce el a murit otrăvit de agenții nobilimii, Ungaria nu mai are decât umbră de rege, și noblimea stăpânește fără de frâu.

Eată de ce Stefan-Vodă, om bătrân acum, le dă Moldovenilor statul, ca să nu se mai răzâme pe popoarele dela apus, care-și petrec viața în sbuciumări deșerte, ci să între la învoială cu Turcii, cecece fiul său Bogdan a și făcut la 1511, o sută de ani dupăce Mircea-Vodă făcuse pentru aceleași cuvinte același lucru.

Așa s'a produs în inimile Românilor simțământul, că a te răzâmă pe Maghiarii ori pe Leși e lucru foarte riscat.

S'a pornit, ce-i drept, câțiva ani în urmă un fel de cruciată, dar Ioan Zápolya, căpetenia nobilimii, în loc de a fi înaintat asupra Turcilor, s'a războit cu țărâtimea resculată de Gheorghe Dózsa și noblimea și-a petrecut apoi timpul cu legile lui Verbóczi.

Unde e noblimea ungară la 1522, când Turcii rump cel din urmă zăgaz desființând și al doilea regat sârbesc? Unde este ea la 1526, când piere cel din urmă rege al Ungariei la Mohács!?

După ce a căzut Sârbia mai cu anevoie se putea susține Ungaria și a căzut și ea fiindcă noblimea a părăsit pe Regele ei, ca să cerșească dela Sultanul voia de a asupri.

Țimp de peste o sută cincizeci de ani aproape întreaga Ungarie a fost stăpânită de pașale turcești, dar în Muntenia și în Moldova Români au știut să-și păstreze autonomia.

E învederat, că Ardealul ar fi fost prefăcut și el în pašalic turcesc, dacă n'ar fi fost la mijloc aceste două țări române, care din propria lor vrednicie s'au susținut; ar putea dar să zică Români că au fost apărătorii Ardealului și unul din punctele de razăm pentru eliberarea Ungariei.

Nici odată însă Maghiarii n'au fost apărătorii țării române, căci dâșii, preocupați mereu de interese particulare, n'au fost în stare să aperse nici propria lor patrie.

S'ar putea însă, ca, luând învățătură din cele trecute, ei să facă în fața Rușilor ceea ce n'au făcut în fața Turcilor.

Dacă așa este, ei își vor da toată silința, ca să sporească puterea Austriei, care îi desparte de Rusia spre mează-noapte, și ca să nu slăbească România, care e un fel de

cetate de apărare a Ungariei și a țărilor dela dreapta Dunării.

Noi nu le scriem aceste pentru Maghiarii, nici pentru Europa cea mare, ci pentru frații noștri Români, care nu cunosc trecutul tot atât de bine ca noi. Mai nainte de a merge ei mai departe îi rugăm să-și dea seamă: Ce au făcut, ce fac și ce au de gând să mai facă Maghiarii pentruca să se întărească atât Austria, cât și România? care sunt faptele, prin care au dovedit, că-și dau în adevăr seamă despre marile interese de conservare națională, care îi leagă de poporul român!?

Batjocura dela Viena, suferită de Unguri Duminică după amiază, când Nemții din Viena au dat năvală și au spart ferestrele casei ungurești, deși a fost crudă, totuși de dragul puterii Kossuth o rabdă. Ce să facă! Să se ia la ceartă cu stăpânirea din Viena? Ori cu Lueger, ai cărui oameni au spânzurat de felinar hainele ungurești umplute cu paie și scris pe ele »Kossuth«?

Nu, ci ca ministru cu minte, Kossuth s'a mângâiat așa: *Venezii știu eu că nu pe mine m'au închipuit în acele haine ungurești, ci — neamul unguresc!*

Iar acum iarăși se mângâie. A spus: *— Așa mi-a spus un ministru austriac, că scandalul nu l'au făcut toți cei cari au fost la întrunirea lui Lueger, ci numai o parte. Asta într'atâta ni-a liniștit, încât am abzis de gândul să aducem vorba și în dietă.*

Ce n'ar face însă kossuthiștii împotriva »Nemților ticăloși« dacă n'ar avea pe cei trei ministri?

Foc și pară ar fi în dietă și toți s'ar da pe partea lui Rakovszky, care ceruse ca ministrul austriac să meargă la casa ungurească și să ceară iertare dela delegația ungurească... Ba dacă poporalii au avut părerea asta în Viena, s'ar fi găsit vre-un kossuthist în dieta din Pesta, care să ceară ca însuși Maiestatea Sa să se roage de iertare că venezii Sei și-au bătut joc în așa chip cumplit de magnații și deputații unguri duși la Viena...

Așa însă, de dragul puterii, tac molcomi toți. Ba foile lor vestesc drept o biruință, că M. Sa — venind vorba despre batjocorirea casei ungurești unde se țin ședințele delegațiunii ungare — și-a arătat părerea de rău asupra celor petrecute... Dar' asta de sine se înțelege. Maiestății Sale trebuie să-i pară rău și când s'ar încăiera între dâșele partidele austriace și s'ar sparge ferestrele vre-unui club, dar' mi-te când se sparg ferestrele casei ungurești și asupra delegațiilor unguri, chemați acolo de M. Sa în numele legii, se aruncă bâte și cutite... M. Sale îi place pacea și rânduiala... Și fiindcă spune lucrul acesta, asta e o biruință kossuthistă?

Expozeul ministrului de finanțe

— Ședința de Miercuri a camerei. —

În ședința de Miercuri a camerei ministrului de finanțe care-i totodată și ministru-președinte, *Wekerle* și-a făcut expozeul financiar, adică a arătat starea gospodăriei statului nostru pe anul acesta.

Ministrul a spus că din cauza crizei nu s'a putut pregăti budgetul anului acestuia de cu vreme. Astfel el nu-i făcut după planul guvernului, ci mai mult după împrejurări. Investițiunile anului 1905 nu s'au executat toate căci în 1905 am avut ex-lex încât ele s'au amânat pe anul acesta. El a arătat mai departe, că ministrul de războiu și-a redus cheltuelile cu 27 de milioane nu pentru a economisi această sumă, ci pentru a le întrebuiți mai târziu.

În privința cheltuelilor și a veniturilor ministrul spune, că cheltuelile noastre au atins aceia margine până la care le putem împlini din venituri. De aici încolo va trebui să alergăm la datorii pentru a le face față. Căci deși veniturile noastre au crescut ele totuși nu au ținut pas cu cheltuelile cari sunt și mai mari. Speră, că și veniturile statului vor crește în viitor. Vom căuta să deschidem noi izvoare de venit.

Veniturile cresc și dela sine. Astfel veniturile anului acestuia au crescut față de 1904 cu 44 de milioane.

Pentru noi este de interes faptul, că după-cum reiese din budget ministru de instrucție publică *Apponyi* are de gând să sporească iarăși numărul școalelor de stat în părțile de nord și de sud și răsărit ale țării, adică între Slovaci și Români.

Am răbdat destul sporirea acestor așezăminte de maghiarizare printre noi. Ele nu aduc statului nici un folos, căci departe de a ne maghiariza înapoiază înaintarea culturală a Românilor. În cele din urmă ele nu sunt decât niște ocazii de a pune în pâne pe atâtea sute și mii de învățători fără post. Nădărdim, că deputații nostri vor protesta cu cuvenita energie în contra acestei munci de nimicire ce ni-se pregătește chiar pe banii nostri.

Ministrul de comerț *Kossuth* a înaintat raportul biroului central de statistică.

Ședința se ridică la orele 11 1/4.

Bugetul.

Bugetul arată toate cheltuelile și venitele diferitelor resorturi. Cumpăna lor se încheie cu un mic prisos. Iată-l:

Cheltueli:	1-299.762-806 cor.
Venituri:	1-299.765.378 »
excedent (prisos)	2-572 »

Discursul dlui Dr. Lueger.

Despre adunarea de protestare și despre demonstrația de Duminecă a Vienezilor în contra Ungurilor, am scris deja.

Dăm acum în întregime vestita vorbire a primarului dr. *Lueger*, vorbire rostită cu aceasta ocazie.

Iată ce a zis *Lueger*:

Aceia, cari cunosc istoria patriei noastre, știu că Ungurii totdeauna s'au întovărășit cu dușma-

nii patriei și dinastiei noastre. (Aplauze). Ungurii s'au întovărășit cu Turcii când aceștia purtau război în contra noastră. Ungurii s'au unit cu Francezii, când aceștia erau vrăjmașii nostri cei mai înfocați. Ei totdeauna s'au gândit cum să sape mai curând groapa Austriei și a Dinastiei. (Strigăte: Pfui!) În 1848 ei au detronat dinastia Habsburgilor. Și aceasta a făcut-o *vestitul Kossuth*, (mare zgomot) al cărui fiu e azi ministru de comerț în cabinetul ungar. (Zgomot). Cât de departe am ajuns! În 1848 și 49 au curs râuri de sânge pentru restabilirea păcii în Ungaria, iar astăzi — abia după 60 de ani — aceia, cari atunci erau învinși, stau în fruntea guvernului, și noi am ajuns servitorii — s'ar putea zice — sclavii lor. (Mare zgomot). În 1866 frații nostri Unguri i-au pus lui Bismarck la dispoziție legiunea lui *Klapka*. Acești eroi interesați s'au folosit de nenorocirea Austriei, pentruca să poată pescui în tulbure. Planul le-a și răușit. Compromisul dela 1867 a fost o strălucită învingere pentru Maghiari. Un diplomat străin, *Beust*, a legat pactul, pentruca un Austriac nici odată nu s'ar fi putut învoi la așa ceva. (Aplauze îndelungate).

Credeam că îngâmfarea ungurească, cu compromisul din 67, și-a ajuns culmea, dar n'a fost așa. Frații nostri Unguri n'au conținut nici de atunci încoace, de a conspira, de a agita și de a lupta în contra noastră. Câte am suferit dela ei, nici închipui nu să poate. S'a întâmplat, ca monumentul unui bărbat, care a murit pentru patrie și pentru împăratul, se fie desființat, pentruca marinimoșii patrioți maghiari nu voiau să-și mai aducă aminte de un supus credincios. E vorba de generalul *Henzi*, care, să atie, a murit ca un erou, în apărarea orașului Buda. Când am auzit că s'au putut petrece astfel de lucruri, *imi nărea că Austria nu mai există, că Austria e moartă, pentruca un corp viu nici odată nu poate suferi o astfel de rușine*. (Aplauze îndelungate).

Lueger însiră apoi batjocurile la care a fost expus în repetite rânduri steagul negru galbin.

Azi pe palatul regal din Buda, nu mai fâlăie steagul Casei domnitoare, pentruca așa le place *kossuthiștilor*. Ungurii cer armată ungurească, pentruca ei vreau să șteargă ori și ce urmă de unitate a impiului. Apoi continuă:

A sosit vremea când trebuie să anunțăm în sus și în jos că nu mai voim să lăsăm pradă țara s'au ne despărțim total s'au să fim iarăși uniți în toate. (Aplauze furtunoase).

Acum douăzeci de ani am spus în parlament, ce suferim din cauza concesiilor noastre. Ei ne-au nimicit influința în Balcani, pentruca le place lor; ne-au luat totul, au folosit banii noștri să se îmbogățească ei. Banca austro-ungară cară banii cu sacii dela noi la ei. Pentru aceea cerem despărțire cinstită. Să le zicem: Dlor Unguri, dați înapoi ce a-ți luat dela noi și fabricați-vă singuri banii. În străinătate ne reprezintă *bundeles ungurești* străinătatea va crede, că noi am ajuns he-loși, iar stăpânii sunt numai Unguri. Noi Germanii și chiar Slavii din Austria avem mai mult drept să reprezentăm Austria ca Ungurii. Ei să rămâie acasă, bunda lor va fi frumoasă, dar n'are să reprezinte Austria. În timpul din urmă s'au îngâmfat foarte tare. Au cerut *tariful autonom*, care nu știu ce ne va aduce. Trebuie să le spunem lui *Wekerle* și *Kossuth*, că noi nu ne lăsăm duși de nas. (Aplauze lungi).

La alegerea din Sânmiclăușul-Mare, care se face azi, naționalitățile (Românii și Sârbii) au hotărât să nu pună candidat naționalist, neavând nădejde să câștige un număr mai însemnat de voturi germane fără care învingerea e cu neputință. Dl dr. N. Oprean nu candidează deci, ci lupta se va da între partidul *kossuthist* și cel constituțional.

Imprejurul Ligei din București iar se face zgomot mare. Se știe anume, că însuși dl M. Vlădescu, ministru, a cerut în cameră votarea proiectului de lege prin care Liga era recunoscută de persoană morală. Proiectul s'a votat unanim. Corpurile legiuitoare s'au închis însă fără ca acest proiect să fie votat și la senat. Ziarele liberale și conservatoare (partidul Carp) spun acum că guvernul n'a mai îndrăznit să ducă proiectul de lege și la senat și anume din cauza intervenirii ministrului austro-ungar *Palavicini*, care ar fi adus la cunoștința guvernului României că Ungurii s'ar simți jigniți dacă s'ar votă proiectul de lege.

Știrea aceasta a apărut și în »Pester Lloyd«, care a doua zi (7 Iunie) după închiderea corpurilor legiuitoare române scria că numai de aceea s'au închis, pentruca proiectul de lege privitor la Ligă să nu mai poată ajunge la Senat. Mai scriu că *Palavicini* nu oficial, ci »pe cale neoficială (privată) și-a arătat scrupulele față de acest proiect, invocând numărul mare al Românilor din Ungaria cari prin o asemenea sancționare a Ligei ar căpăta curagiu să facă escese șovinistice«.

Scriu apoi că același lucru s'a întâmplat și sub guvernul *Sturdza*!

Inregistrând cele scrise de »Pester Lloyd«, ziarul »Voința Națională« se înțelege, atacă guvernul d'acum, iar cât despre afirmarea că și sub liberali s'ar fi înmormântat în acest chip la Senat proiectul de lege, după ce l'ar fi votat Camera, arată (în numărul dela 13 Iunie) că nici în Camera liberală proiectul n'a fost votat, ci s'a depus la Senat, secțiunile căruia însă nu au ajuns să-l discute nici să-l aducă în plenul ședinței Senatului.

Vorba e, că în jurul Ligei se face șgomot. Toate zierele opoziționale sunt alarmate de intervenția ministrului *Palavicini* și nu admit ca în Țara Românească corpurile legiuitoare ori guvernul să se conformeze dorinței Ungurilor, ci cum cer interesele mari naționale.

De acord cu frații dela »Gazeta Transilvaniei« nu ne vine nici nouă a crede că fie și pe cale neoficială un ministru străin să îndrăznească a interveni pe lângă guvernul României, regat independent, condus d'un rege mare, și să pretindă ca Liga să fie dirijată și conziderată potrivit vederilor Ungurilor. Se știe doar că nainte cu câteva zile numai, M. Sa Regele Carol primise în audiență comitetul Ligei... Nu poate fi neamul românesc atât de slăbănog, în cât după ce că Ungurii îi poruncește în Budapesta, să mai aibă cuvânt și la — București!

În ultimul moment primim »Conservatorul«, foaia guvernului, care desmintește știrea apărută în »Pester Lloyd« și alte ziare.

Plătirea dărilor.

Atragem atențiunea cetitorilor nostri asupra ordinațiunii ministrului de finanțe *Wekerle*, referitor la plătirea dărilor. Fiecare să

CANCELRIA ARCHITECTULUI ROMÂN

IOAN NIGA.

Arad, Jozsef főherczeg-ut. Nr. 1.
(Lângă banca »Victoria«.)

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserică în mod artistic, din care cauză o recomandăm îndeosebi d-lor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

ceară ușurările ce i-le dă legea. Dăm mai jos instrucțiunile de lipsă pentru cererea favorurilor legale:

Restanțele de dare din anul 1905 și din pătratul prim al anului 1906 trebuie plătite jumătate până la sfârșitul lui Octombrie 1906, iar cealaltă jumătate până la sfârșitul anului 1907, în rate după plac.

Cei cari plătesc dare directă mai puțin de 200 de coroane la an, nu plătesc nici o camătă până la termenul de mai sus; de acolo înainte plătesc cametele legale. Cei cari au dare directă mai mult de 200 coroane la an, plătesc camăta legală începând din 15 Iulie st. n.

Cine vrea să capete amânare mai lungă de plată, are să ceară. Tot astfel cei cu dare mai mare de 200 de coroane la an pot cere să li-se ierte camăta.

Aceste cereri trebuie înaintate fără timbru în scris ori în grai viu, la primărie, ori la direcțiunea finanțiară.

Amânări pentru dările dinainte de 1905, ori iertarea cametelor legale, se fac numai în cazul, dacă plătirea lor ar amenința cu ruinare pe contribuenți.

Orice plătire se socotește mai întâi pentru restanțele mai vechi și numai după aceea la darea din 1905 și 1906. Dacă cineva plătește numai restanțele și nu plătește nimic din darea pe 1905 și pătratul prim din 1906, și dacă aceste restanțe sunt tot atât de mari, ca jumătate, din darea pe cei 2 ani, nu i-se face execuție.

Cei cari plătesc puțină dare, au să plătească în timpul când câștigă mai mult, deci nu trebuie silii până atunci.

Pentru ușurarea procedurii a împuternicit pentru acordarea amânărilor la sumele sub 500 de coroane direcțiunea finanțiară. Aceasta are drept să dea amânare, pe lângă plătire în rate, până la sfârșitul anului 1908, precum și amânare pentru restanțele dinainte de 1905.

Cereri pentru amânare mai îndelungată ori pentru alte favoruri se primesc numai la ministerul de finanțe.

Adunare poporală săsească.

Duminea trecută s'a ținut în Brașov o adunare poporală, unde a vorbit și Dr. Carol Schmidt care a făcut o dare de seamă asupra situației politice și a încercat să motiveze intrarea deputațiilor sași în partidul constituțional. Ținuta noastră este — spune Dr. Schmidt — să ne păstrăm naționalitatea, și să-i pregătim poporului săsesc un viitor asigurat prin cultura, școala, biserica și prin bunăstarea lui economică. În acest punct ne unim cu toții. Deosebiri de păreri sunt între noi numai în cece privește tactica politică. — Unii cred, că ar fi mai conștient dacă deputații sași ar rămânea în afară de partide. Păreră asta nu-i întemeiată, pentru că unui partid național săsesc — cu 12 membri — nu i-s'ar da nici o atențiune, și astfel deputații sași n'ar putea intra în comisiile parlamentare, unde se poate lucra mai mult în interesul poporului. Alții zic, că șovinismul care domnește azi în Ungaria, e destulă piedecă pentru noi ca să nu intrăm în nici unul din partidele maghiare. Acestora le răspund, că noi dorim pacea și nu vrem să ne cheltuim puterile într'o luptă care nu s'ar putea isprăvi decât cu izbânda contrarului, care-i mai mare și mai puternic. Noi nu vrem să atăcăm pe nimenea, dar în contra ori cărui atac îndreptat în contra noastră ne vom ști apăra. Pe noi însă ne amenință pericolul romanizării. În contra acestui curent trebuie să luptăm din toate puterile noastre. Și fiindcă înlăturarea acestui pericol, e atât în interesul nostru, cât și în interesul națiunii maghiare, deaceia ne-am hotărât să intrăm în partidul constituțional fără de-a veni în contradicție cu ideea fundamentală a programului nostru. — Politica Sașilor e o politică reală...

Darea de seamă a dlui Schmidt a fost primită cu aprobări... și ce-i mai curios, tot cu aplauze a fost primită și vorbirea preotului Franz Herfurth, care a respins energic toate învinuirile, ce le aduc Ungurii poporului săsesc, că acesta n'ar avea o politică cinstită și sinceră. Ungurii — spune el — *neconținut ne acuză, și totuși spun că vreau să trăiesc în pace în prietenie și în înțelegere cu noi...*

Din România.

Congresul Ligei Culturale. Duminecă s'a deschis congresul anual al Ligei Culturale. Congresul a fost prezidat de dl P. Grădișteanu.

Erau prezenți, afară de delegații secțiunii București, delegații secțiunilor Bacău, Craiova, Pitești, etc.

Dl P. Grădișteanu deschizând ședința urează bun-venit delegaților.

Apoi cercetează cauzele pentru cari proiectul de lege pentru recunoașterea ca persoană morală a Ligei nu a trecut și prin Senat. Dsa spune că poate guvernul a vrut să menajeze susceptibilitatea imperiului austro-ungar.

Liga va continua să-și mențină atitudinea prudentă și modestă ce a avut-o până acuma. Ea va rămâne o instituție culturală, și va contribui la întărirea solidarității între Români de pretutindeni.

Dl profesor Em. Antonescu spune că Românii de pretutindeni se trezesc.

Momentul este dar însemnat, dar din nefericire, centrul de unde trebuie să pornească mișcarea, dormitează.

(Dl P. Grădișteanu luând aceste cuvinte ca un blam la adresa d-sale părăsește fotoliul prezidențial).

Dl Antonescu, continuând, spune că n'a avut intenția de a jigni pe dl Grădișteanu. Prin «centru» a vrut să înțeleagă România, țeara mună, de unde nu pornește nici o mișcare pentru frații din alte părți.

(Dl Grădișteanu se reîntoarce în sală).

Dl Al. Florescu, secretar, citește darea de samă asupra activității anuale a Ligei.

Dl Balotă, censor, prezintă raportul asupra situației financiare a Ligei, rugând a se da descărcare comitetului.

Dl Iorga spune apoi că e regretabil că Liga e departe de a avea starea înfloritoare pe care trebuie să o aibă.

Secțiunile din județe trebuiesc înmulțite. Nu prin recunoașterea ca persoană morală va prospera Liga, ci prin puterea ei de muncă și de voință.

Intre altele, Liga ar trebui să publice o întreagă literatură românească, și s'o trimeată Românilor de peste hotare.

Pentru mijloacele bănești, să se facă apel la toți Românii. Dacă ar continua să viețuiască ca în anii din urmă, mai bine să se disolve.

Dl Al. Florescu răspunde că comitetul nu e vinovat de starea de lucruri actuală. Porțile Ligei sunt deschise tuturor bunilor Români.

Dl Băileanu spune că dl Grădișteanu și-a făcut datoria și a umblat din casă în casă pentru a strânge fonduri pentru Liga.

În ședința de după amiază:

Dl dr. Atanasescu spune că liga va folosi mult dacă i-se va acorda personalitatea morală. Își exprimă speranța că în viitoarea sesiune Senatul va vota această recunoaștere.

După ce mai vorbește dl Seimeanu, care combate propunerile dlui Iorga, se procedează la alegerea comitetului.

Se aleg domnii P. Grădișteanu, Ath. Kivu, general Budișteanu, A. D. Onciul, general Balaban, Toma Dobrescu, dr. Atanasescu și Virgil Arion, membri.

Domnii Gr. Balotă, D. Carp și Emil Crețulescu, censori.

TELEGRAME.

Omoruri politice. Varșovia, 15 Iunie. Prefectul poliției din Bialystok, a fost împușcat în stradă.

Tot așa, au fost răniți de moarte cu focuri de revolver primarul și ajutorul guvernatorului din Sidice. Asasinii au scăpat cu fuga.

Duma. Petersburg, 15 Iunie. Duma, după lungi discuțiuni, a întocmit un proiect de lege prin care se desființează pedeapsa cu moarte.

M. Sa despre sufragiul universal. Face mare senzație și se comentează de presa întregă ceea ce a zis M. Sa despre sufragiul universal cu prilejul primirii delegațiunii austriace.

Lui Kramarz i-a zis: «**Reforma electorală negreșit trebuie făcută.** Pe temeiul legii de până acum nu se mai pot face alegeri».

Tot așa, M. Sa a aprobat pe dr. Lecher când acesta a zis că schimbându-se legea electorală, în viitor va trebui să se dea autonomia națională prin introducerea cadastrului național».

Decorarea lui Kristóffy și a lui Vörös. Un ziar din Cluj aduce știrea că foștii miniștri Kristóffy și Vörös cari au făcut parte din mult defăimatul și urgisitul minister al lui Fehérváry au fost decorați prin împăratul Wilhelm II. al Germaniei din incidentul călătoriei sale la Viena cu ordul vulturului roșu. Știrea aceasta a atins în în mod foarte neplăcut toată opiniunea publică maghiară.

Meritul lui Kristóffy și Vörös, pentru care au primit distincția aceasta dela împăratul cel mai puternic de azi este că lor să dătoarește încheierea convențiilor vamale cari au făcut cu neputință realizarea neatârării vamale ungurești până la 1917. Oamenii cari au surpat pe atâta vreme visul acesta unguresc al autonomiei vamale azi sunt răsplățiți pentru aceasta. Oare să poate o lovitură mai aspră pentru mândria ungurească?

Alegerea din Giralt. În urma repășirii candidatului naționalist Medvecky, a fost ales contele Desseffy Emil. De sigur nu s'a retras Dr. Medvecky de flori de măr. E de sigur continuarea sistemului dela Ceh, Verbó și Dobra.

Voci de presă despre România. «Magyarország» scrie un articol de fond despre expoziția din București și despre starea înfloritoare a României, constatând comunitatea de interese între cele două țări. Recunoaște, că România a fost în stare să facă o expoziție ce s'ar putea numi universală, pe când Ungaria nici la mileniu n'a cutezat asemenea lucru. Despre națiunea românească să exprima: «În expoziția de acum să validează conștiința sigură a unei națiuni în dezvoltare repentină, înzestrată din belșug cu însușirile trebuincioase înaintării». Să înțelege aceste vorbe frumoase sună Românilor de dincolo, pe când noi, de aici, suntem cu totul altceva, ceva profanum vulgus, buni de sarcini și umiliri.

Starcevicianii. Un deputat ovreu trecând din partidul național croat în partidul starcevician, și-a motivat trecerea prin următoarele: Fiecare croat adevărat e aderent al partidului starcevician; căci acesta e singurul partid, care lucră pentru independența Croației în sânul monarhiei habsburgice federative. Resoluționistii greșesc ajutând Ungaria contra Austriei, căci în cazul independenței Ungariei, au pierdut Croații ultimul punct de razim al independenței lor.

INSTRUMENTE NECESARE LA ORI-CE ECONOMIE.

o o o o „Ciururi-Kalmár“ adevărate și mașini pentru curățirea sămânțelor de trifoiu. o o o

Cele mai renumite în toată țara și cele mai ieftine și de construcția cea mai bună.

Fabricăm din materia de prima calitate din patrie în diferite mărimi, în diferite construcții, corespunzătoare tuturor cerințelor economice, mașini pentru curățirea grânelor, ciururi de pleavă, mânate cu mâna ori cu motor. Rugăm să cereți catalog gratuit despre noutățile noastre de un an. La ori ce cerință răspundem prompt și fără nici o plată.

FABRICA DE MAȘINI DE GRÂNE alui KALMÁR ZS. ȘI SOȚUL HÓDMEZŐ-VÁSARHELY.

Numărul Telefonului 69.

În Aiud premiat cu premiul mare de aur. Titlu în caz urgent: KALMAR-rostagyár.

Numărul Telefonului 69.

O veste de bucurie dela frații din Basarabia.

Când ne aducem aminte de marea întindere de pământ pe care este așezat neamul nostru, un sentiment de măreață bucurie și mândrie națională ne cuprinde. Iar când ne gândim la multele suferințe și dureri mai ales ale Românilor supuși altor neamuri, ne întristăm. Gândiți-vă fraților români că dacă străbați cale de o mie de kilometri și mai bine către răsărit tot nu vei eși din marea de români. Dincolo de Ardeal și dincolo de frumoasa Moldovă dacă treci peste riul Prutului să isprăvești granița României dar neamul și limba noastră nu au nici acolo capăt. Acolo în *Basarabia* cea frumoasă, cea mănoasă dar asuprită în chipul cel mai cumplit trăiesc un milion și jumătate de români. Țara lor a făcut odinioară parte din mândra Moldovă a lui Ștefan-cel-Mare și bun. Dar venind muscalul hrăpareț, el smulse, bucata aceasta de pământ și de neam din neamul nostru. Multă vreme neamul românesc a gemut în întunerecul plin de deznădejde al împilării celei mai crunte. Limba românească a fost izgonită din școli, din biserici, de pretutindeni. Nimic nu se putea tipări în limba aceasta și se părea că ea se va ofili și se va stinge acolo pentru totdeauna.

Acuma primim știrea că în sfârșit s'a permis tipărirea unei foi românești în Basarabia. Din Chișinău primim numărul 2 al acestei foi, «Basarabia». Ea este scrisă în românește dar cu litere rusești, căci din cauza lipsei de școli românești scrierea românească nu-i cunoscută. Cu atât mai românesc este duhul ce să răspândește din ea.

Apariția acestei foi este de mare însemnătate pentru neamul nostru căci începe lupta pentru păstrarea a unui milion și jumătate de români. Urăm tot binele și izbândă acestui nou confrate de luptă!

Reproducem ca pildă interesantă această bucată din fruntea foi:

Dela Redacția gazetei «Basarabia».

Redacția gazetei «Basarabia» a primit din toate

colțurile Basarabiei o mulțime de salutări și urări cu privilegiul eșirei ediției noastre.

Neîfiind în stare să-i răspunem fiecărui îndeosebi redacția «Basarabiei» prin aceasta își exprimă adâncile sale sentimente de recunoștință și mulțămire tuturor celor ce i-au salutată și urât.

D'ALE ALEGERILOR.

De ce am căzut în Tinca? Din lipsa conducătorilor. Căci conducătorii în tot locul au scos la învingere steagul național unde în primul loc au fost preoți și învățători care cu sfaturi și cu fapte au luminat poporul, l'au deșteptat și i-au făcut cunoscut ținuta partidului național.

Trădător s'a aflat în T.-Carand cu numele Andrei Marchiși, preot, care întocmai ca Iuda când a sărutat pe Domnul Isus Hristos la cină și apoi l'a vândut. Tocmai așa s'a purtat și susnumitul preot, când a venit candidatul național în comună s'a arătat foarte prietenos iar când au venit rândul s'arate fapte s'a vândut.

Nici nu-i vrednic de-a purta numele de român că nici nu știe ceti românește, în loc de-a abona vr'o foaie românească, abonează »Arad és Vidéke,« iar învățătorul cetește din când în când »Lumina« căci alte foi nu capătă gratis.

Din întreg Belul singur învățătorul gr.-cat. și C. Musca, inv. gr.-or. au fost cari și-au dat votul pe român. Bravo lor! Cu toate amenințările din partea domniei — totuși ei au rămas neînvinși.

Iar ca coada de topor spre a ciuntă pădurea națională s'au mai aflat și Traian Papp, preot în T.-Megyes.

Asemenea tinerii preoți din Agriși și Botfei s'au prezentat la alegere numai singuri, nici un singur vot nu au putut atrage cu sine — (frumos progres) mai ales cel dintâi care a fost și ca învățător în Arad 3 ani — în loc de-a da pildă bună altor cărturari din comună nici însuși nu poartă nici o foaie.

Amintesc purtarea bravă a comunelor Gross, Hasimași și cam jumăt. din Archiș, Barzești și mica comună Nermiși, care s'a purtat mai brav dintre toate. Din 30 de voturi s'au reprezentat la alegere 25, 3 au rămas acasă bolnavi.

Rămâne ca acei nevrednici de nume să se îndrepteze la lumina cunoștinței și în viitor întreaga națiune, antistii și conducătorii din toate comunele să urmeze nouă — și atunci de sigur că va fi învingerea a noastră. Să dea Dumnezeu să și fie.

Iar care până atunci nu se va îndreptă n'am de-ai zice alta decât dupăcum a zis poetul:

Cei-ce 'n astfel de locuri s'ar face vânzători
De fulgere să piară, de trăznet și pucioasă,
Ori-care s'ar retrage din gloriosul loc.

despre starea în care se află acum această cruce de piatră română istorică.

Articolul german de o importanță istorică sună în traducerea română astfel:

Dacă trece călătorul prin strada «Hohenberg» spre poarta Meidling de sus dinaintea Schönbrunului, apoi zărește la partea stângă spre marginea rămășițelor de case ale comunei «Gatterhölzl», pe câmp o *capelă mică*, numită de popor *crucea moldovenească* (Moldauerkreuz) sau vii «capela turcească» (Turken-Kapelle). S'ar cuveni ca această capelă, ce ne servește ca semn și ca o amintire duioasă din timpurile trecute prin cari a trecut odată Viena, să nu fie părăsită și predată pierzării, precum se află dânsa acuma. Poate ca șirele următoare va da un mic stimul locurilor competente, și va pune în o stare mai bună acest vechiu locaș de pietate și de o amintire istorică atât de prețioasă din timpurile agitate.

Când la anul 1683 încunjurată Turcii Viena, tăbăriseră ei în comuna «Gatterhölzl». Aceasta comună era pe atunci foarte mare și o parte din ea, cea mai laterală, picase ca loc de tabără Moldovenilor și Muntenilor, cari sub conducerea principelui lor Șerban-Vodă-Cantacuzin al treilea, erau siliți să facă campania împreună cu Turcii. Turcii nu se prea încredeau în acești Români și de aceea îi puse Turcii numai la construcțiuni tehnice, la facerea de poduri și șoșele, la facerea de tranșee și redute ce le acopereau apoi cu bârne de copaci. Peste aceștia turnară apoi pământ și țărână ca să aibă Turcii

Din cercul Sasca. Înălțătoarea luptă din Sasca, a fost plină de bogate pilde de dragoste de neam, dar și de dureroase dovezi, cercul Sasca fiind cerc românesc de ce ar trebui să fie atâta luptă între noi, între noi ca români, că dacă noi am avea toți simț de român în inimile noastre, apoi atunci ce ar mai trebui străini să se candideze, hei, dar vezi Doamne numărul uscăturilor e tot mare între noi.

Cei cari sau purtat foarte rău pe neașteptat, sunt următoarele comune:

Potoc, Socolariu, Cărbunariu, Sasca Română, Sasca-montană, Macoviște, Slatina, Bogotini, rușine să le fie, toți au votat în tabăra contrară cu guvernamentalul Alexici, mergând cu pene roșii în pălării, în cât sfârșindu-se alegerea și străinii îi muștrau că Românul își dă votul pe un deți de rachiu.

Foarte bine s'au purtat următoarele comune care au votat toți cu Dr. A. Novac, candidatul național român întru care laude și mulțumită li-se aduce lor, precum și conducătorilor lor, iață acele comune:

Ciclova, Racașdia, Nicolinț, Ciuchiciu, Mercina, Berliște, Mircovăț, Irtof, Vrăniuț, dar fără de preot, și învățător care au votat cu contrarul, *Iamul* pe jumătate cu noi dar fără învățător. Ciorda întregă cu Dr. A. Novac, bine s'au purtat și comuna fruntașă *Vrani*, fiind curată românească harnică să citească încă peste 100 foi românești, dar totuși sunt și acum întunecați la minte care nu s'au rușinat a merge în tabăra contrară și a votat anul trecut ca și acuma.

Iată numele acelor uscături cari s'au făcut coadă la toporul străin: Martin Atnagia, cantor, Ion Ieuța Mioc, Martin Balint Fluironi, casier comunal, Martin Muntean Ceuci, Vasile Vrăneanțu, Nistor Munteanu, jurat, Iova Vrăneanțu, Nițu Găcii Vrăneanțu.

Din Jebeli i-se scrie ziarului «Neue Temesv. Zeit.» că tot terorismul dela alegerea din Ciacova nu-i decât o poveste scornită de răuvoitorii neamului nostru. Alegătorii din *Jebeli, Lighet, Petroman și Ghilad* au votat toți din convingere pentru candidatul național G. Breban. Faima ce a ieșit mai ales despre Jebeleni că ar fi oameni răi, răzbunători etc. este tot atât de neîntețmeiată ca cum s'ar scoate despre orice comună în care se află între oamenii de omenie și oamenii ticăloși și răufăcători. Tot astfel s'ar putea scoate, zice, corespondentul numitului ziar despre Hód-M.-Vásár-

Crucea sau capela moldovenească în al XII-lea district comunal din Viena.

În «Tribuna» din 24 Februarie 1906 am cefit în articolul de fond o comunicațiune făcută de dl *Ioan Slavici*, asupra unei cruce de piatră din preajma gloriei dela Schönbrunn, (lângă Viena) fondată de domnul Munteniei Șerban-Cantacuzin, care a fost luat parte, silit fiind de Turci, cu armata turcească sub comanda vizirului Kara-Mustafa-Pașa, la asediarea Vienei din anul 1683.

Vin a completa comunicațiunea asupra celei cruci românești de piatră ridicată pe șanțurile turcești de lângă Viena, publicând în traducere românească un articol german ce a apărut în anul 1905 în foaia germană «*Illustrirtes Wiener-Extrablatt*» din 17 April pag. 107, sub titlul «Das Moldauer Kreuz oder die Türken-Kapelle im VII Wiener — Gemeindebezirke».

Asupra acestui articol german m'a făcut atent încă în anul trecut dl Izidor Socolean, conzilier în finanțe la guvernul de aici, zelosul președinte al clubului român din Seraievo și vrednicul Român, care în iubirea sa mare ce o are pentru neamul său, e foarte atent la toate ce privește poporul român de pretutindene și la îndemnul lui îmi permit a informa publicul român

astfel scut contra proiectilelor, ce soseau dela ase-diații din Viena.

Cumcă Turcii aveau tot dreptul de a nu se încrede în Români despre acesta ne argumentează referatele (diarium) istoriografului *Kunitz* care se aflase pe atunci ca rezident imperial din Sтамбул, în castrul Turcilor. El scrie despre Români următoarele:

«Șerban îmi comunicase ocazional, că el se ofeară cu plăcere, ca la fiecare întâlnire cu trupele imperiale să le concedă acestora orice înleznire și avantaje. Ca semn de cunoaștere, unde se află Românii îmi comunicase el că stindardul Românilor poartă sugrăvit pe o față crucea, iar pe cealaltă față pe Maica-Domnului». Iar la un alt loc referează tot *Kunitz* următoarele: «Mi-s'a comunicat, că Românii din Transilvania și din Moldova ar fi pătrunși de aceeași neîncredere față de Turci, ca și Turcii față de Români. De aceea mă roagă principele Munteniei, că din partea trupe imperiale să nu se împuște asupra oamenilor săi, ce nu iau direct parte activă în război nici nu fac avansuri contra trupelor imperiale (die nicht direct gegen der kaiserlichen Truppen vorgehen), ci sunt ocupați numai cu construirea podurilor, redutelor și ale tranșeelor, și cu supraveghierea lor, de aceea să le sparie numai pentru ochii Turcilor cu împușcături goale și el se va retrage atunci imediat înapoi fără să le atace». Șerban le făcu cale liberă tuturor curierilor lui *Kunitz*, când acesta le trimitea în orașul strâmtorat cu știri și informațiuni despre lucrurile ce se petreceau în castrul turcesc. El le arată căile secrete, le conducea chiar cu ostașii săi sub ocrotire pe acele, le făcea în scurt servicii mari și

hely, Seghedin sau New-York. Ne bucurăm de această știre chemată să împrăștie născocirile rău voitoare.

(Cât pentru puterea lor ei au fost lăudați chiar și de adversarii nostri.)

NOUȚĂȚI.

ARAD, 15 Iunie 1906.

— **Moștenitorul României în Viena.** Miercuri dimineața a sosit în Viena Prințul Ferdinand, moștenitorul de tron al României, — aducând Regelui nostru ordinul Carol I. Intru întâmpinarea înaltului oaspe, a ieșit la gară însuși Majestatea Sa Regele, însoțit de numeroși membri ai casei domnitoare, de reprezentanții autorităților, și de membrii ambasadei române în frunte cu ministrul Lahovary. La intrarea trenului în gară, muzica militară a întonat imnul regal român. Prințul a fost foarte călduros primit de Domnitorul nostru. Dela gară au plecat apoi către palatul împărațesc petrecuți de aclamările prietenoase ale mulțimii. Sara s'a dat în onoarea prințului un banchet festiv, la care au luat parte cei mai înalți dignitari ai statului. Prințul are foarte multe simpatii în Viena.

— **Nemernicia și brutalitatea dușmanilor nostri** au stins suflete nevinovate la alegerile dietale din cercul Lăpușul-Unguresc, Șomcuta-mare, Cehul-Silvaniei și Tinca. Pentru ajutorarea familiilor a bravilor luptători naționali, cari mai bucuroși au suferit moartea, ce le-au jurat-o unii mișei, decât să-și vândă neamul, s'au pornit colecte în toate părțile.

Pentru acest scop au încurs până acum suma de 803 coroane.

— **Regele Svediei**, după cum se vestește din Stockholm, de vreme mai îndelungată e bolnav greu. Medicii au abzis de ori ce nădejde.

— **O întrebare.** Din Pecica primim următoarele:

«Onorată Redacție! Am citit și noi, cu mare indignare cum solgăbirăul d'aici Boksan Szever (așa se scrie), fecior de popă și crescut cu prescuri, în adunarea de Duminecă ce partidele ungurești au ținut în Arad s'a arătat mai catolic decât papa, îndemnând pe Unguri să țină mai tare la olaltă și să nu se lase învinși de — *Români*. El zisese: «partidul nostru să lupte» și așa mai departe... Am întreba: de care partid e vorba? L-am văzut adică pe Severul taichii, ținând cu partidul stă-

pânirii când la putere era Széll și Hédervary, l-am văzut votând cu Tisza, dupăcum slugit-a și pe Fejérvary pe care kossuthiștii vor să-l deie acum în judecată. L-am văzut apoi colindând p'aci prin sat deschizând ușile caselor pe unde cerea voturi Vászrhelyi. Acum cu care partid ține: cu cel kossuthist ori cu cel poporal ori constituțional, căci noi așa știm, acestea trei sunt la putere — deocamdată.

«Ori că d-sa sub «partid» înțelege *cârma*, care împarte slujbe, dar care — așa credem — în vecii vecilor nu-l va face pe d-sa fibirău, nici chiar când ar trece dela legea părinților săi la legea calvină ori la cea jidovească, ceea-ce se poate că și are de gând să facă. Mai ales că în tabăra francmazonilor a intrat de mult. *Mai mulți pecivani.*

— **Alegere.** Ni-se scrie: In 28 Maiu v. a. c. s'a ținut în comuna noastră Socodor și alegerea de învățător.

S'a ales dl Moise Mariș, inv. în Cinteiu. Alegerea a decurs în perfectă ordine și liniște, pentru meritul revine M. O. esmis, dl Demetriu Muscan, asesor konzistorial. *Un alegător.*

— **«România Jună»** din Viena, invită cu toată stima la *conferențele literare* împreunate cu conveniri sociale, cari se vor ține în localul restaurantului «Zum Magistrat», la orele 8 sara (precis) (l lângă primărie, Lichtenfelsgasse) în zilele de 14, 28 Iunie și 7 Iulie st. n. a. c.

Programul conferențelor: Joi 14 Iunie n. Horia Petra-Petrescu: Cuvânt de deschidere. Horia Petra-Petrescu: Eminescu și tinerimea universitară. (dizertație) (Cu documente inedite). Vasile Greciuc: O dizertație literară. Joi 28 Iunie n. Dr. Sextil Pușcariu: «Un capitol din Istoria Literaturii române» (dizertație). Dr. Cioban: «Novela a 11 a lui Justinian» (dizertație istorică). Sâmbătă 7 Iulie n. Ion Scarlătescu: «Beethoven» (dizertație din domeniul muzicii). Mihai Popovici: «Din suferințele neamului nostru» (dizertație).

— **Asentarea în Arad.** Marți s'au prezentat 250 de feciori, dintre cari au fost asentați 87 de inși, adică 34,8%. Cauza pentru care au fost asentați numai atâția nu e atât defectul corporal, ci este grămădirea prea mare de feciori, în cât nu este loc destul pentru toți.

— **Programa examenelor publice** dela școala civ. de fete din Arad, la finea anului școlar 1905|906:

Vineri, în 9/22 Iunie înainte de amiază: dela 8—12 examen din toate studiile cu elevele din clasele I și II.

Sâmbătă, în 10/23 Iunie înainte de amiază: dela orele 8—12 examen din toate studiile cu elevele din cl. III și IV.

toate înlezmirile posibile trupelor imperiale. Așa se manifestează principele Munteniei totdeauna ca mare prieten și amic sincer al împăratului german și ca mare protector și spriginitor al creștinilor săi creștini atât de strămtorați și atât de năcăjiți în acel timp de grea încercare.

Ca să rămâie o amintire nobilă și pioasă după dânsul ordonase el ca să se construiască pe locul unde se află astăzi capela așa numită turcească o *cruce de stejar* de 17 picioare de înaltă în formă grecească.

Sus pe cruce erau puse literile obicinuite I. N. R. I. fiecare unghi de cruce se sfârșea din nou în o cruce, astfel că toată crucea consta din patru cruci și conțineau cuvintele scrise cu literele grecești «Maica Domnului», «Isus Christos», «Maria Magdalena». La brațul drept al crucii pe grinda curmezișe stătea scris tot cu litere grecești cuvintele: «Dumnezeule nemuritor îndură-te de noi» iară la strânga «Sfinte D-zeule, sfinte tare», iară în mijloc se află imagina Maicei Domnului de Candia cu copilul (Christos) pe brațe, și sub acestia se află așezate insigniile principelui cu pagiuira dublă. Pe partea de jos a crucii stăteau cuvintele: «Noi din grația lui D-zeu Șerban-Cantacuzin, principe al Munteniei, domn românesc ereditar al țării de peste munți, am așezat această cruce pe locul acesta, ca aici să se facă în fiecare zi în prezența poporului credincios serviciul divin în amintirea eternă a Noastră cât și a supușilor mei credincioși creștini munteni, din timpul când Marele-Vizir turcesc Kara-Mustafa-Pașa a obsediat orașul Viena în Austria de jos, în ziua primă a lunei lui Septemvrie din anul 1683. Tu călătorule

care treci pe dinaintea acestei cruce, gândește-te că o să mori și tu».

Principele să vede că presimțise nereușirea luării orașului Viena, de aceea îngropă crucea încă înainte de plecarea Turcilor, în pământ chiar pe locul unde se află cortul său, cu scop spre a o putea susține posterității și totodată ca semn al sentimentelor sale pioase. El eliberase totodată înainte de plecare, din prinsoare, pe regentul contelui de Questenburg pe *Ioan Augustin Strohwasser* și-l trimise la Wiener-Neustadt, ordonându-i, că să meargă cum numai va sosi la Viena, la episcopul *Kolthnitz* și să-l roage în numele lui, (a lui Șerban), ca el să scoată de aci, din acest loc, dupăce vor pleca trupele otomane, crucea, și s'o puie în un loc, unde dânsa poate fi venerată în fiecare zi de popot. *Strohwasser* se achitase ezact de misiunea sa. Intri-aceea fu însă crucea din întâmplare la 27 Octomvrie 1683 găsită de o fată, ce căută găteje și lemne uscate în «Gatterhözl». Capelanul *Ioan Baptist Mayer* fu imediat înștiințat despre aceasta și el aduse crucea cu mare pompă și cu un cortej distins în oraș, și o puse în curtea episcopală a Episcopului *Emerich Sinelius*.

În anul 1684 această cruce a fost din nou așezată pe același loc unde era ca găsită înainte și pusă în aceiași direcțiune spre Viena precum se afla ea înainte, iar pe cruce fu pusă inscripția cu litere latine. «Reînălțarea crucii e eliberarea lunei. Crucea e podoaba bisericeii, scutul regilor, întărirea credincioșilor, onoarea îngerilor, rana de moarte a deavolului».

Pentru această cruce să fie mai bine păstrată s'a fost zidit peste ea o capelă. Pe timpul festi-

Duminecă, în 11/24 Iunie, după-amiază, dela 4—6 ore examen din muzică, cântare, deciamățiuni, încheierea festivă a anului școl. și distribuirea testimoniilor.

Lucrurile de mână, probele de caligrafie și desemn vor fi expuse în decursul examenelor, într-una din salele școliei.

Direcțiunea insitutului invită cu stimă pe părinții elevelor, pe amicii școliei și pe întreg publicul românesc.

— **„Lupta“** e titlul, ce-l poartă primul ziar social-democrat, al muncitorilor români din Bucovina.

— **Un țaran care se respectă.** S'a pornit și la noi idea sănătoasă de a răspândi în cercuri cât mai largi, pe lângă prețuri foarte efitine, produsele de valoare ale scriitorilor nostri.

Ni-se umple inima de bucurie, când vedem, cum țaranii nostri mai cu dare de mână dau banii lor pentru astfel de cărți folositoare. În zilele trecute ni-s'a dat ocaziunea să vedem un țaran din Nădlac cumpărând pentru sine scrieri de autori români, N. Jorga, I. Slavici, G. Coșbuc, Ispirescu, Creangă și V. Pop, și cărți de rugăciune. Zicea țaranul: «Doresc mângăiere sufletească, doresc lumină, căci numai așa are rost viața aceasta.» Sunt aceste vorbele sâncere ale unui țaran, care înțelege, ce e bun și folositor pentru sufletul unui om.

Sunt însă mulți știutori de carte, mulți inteligenți români cari nu cetesc nimic românește. Câți sunt de aceia, cari n'au în casa lor nici o carte românească! Ar putea lua pildă dela acel țaran nădlăcan, care o singură dată a cumpărat mai multe cărți literare, decât unii «inteligenți» în întreaga lor viață.

— **Convocări.** Comitetul despărțământului Cluj al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» convoacă prin aceasta adunarea cercuală pe 17 Iunie n. 1906 la 5 ore p. m. în comuna Orlău în școala gr.-catolică, la care invită pe membrii și pe toți amicii Asociațiunii.

— Reuniunea femeilor române Sălăgene își va ține adunarea sa generală, și iubilară a activității de 25 ani, în Șimleul-Silvaniei la 26 Iunie a. c. Rugăm pe toți membrii fondatori, ordinar și ajutători ai reuniunii, pe toate reuniunile culturale și pe toți binevoitorii partinitori a culturii române, să binevoiască a lua parte la aceasta adunare. Șimleul-Silvaniei, la 10 Iunie 1906. Maria Coma, prezidentă. Augustina Vicaș, secret, r. f. r. s.

— **Mulțămintă publică.** În numele familiilor nenorocite prin foc, din comunele Gurani și

vițăii seculare a eliberării narocoase a orașului Viena de impresurarea prin Turci, la anul 1783, crucea era încă de văzut. De există ea încă și acumă nu știu, dar ar fi necesar ca cei competenți în cauză să se intereseze de această capelă și să afle dacă dânsa mai există, și dacă există să se îngrijească de ea, s'o fie în o stare bună ca un vechiu monument istoric și un tesaur din amintirile trecute.

În anul 1785 crucea, durere, a fost furată de niște hoști, așa se zice. Capela a fost apoi în două rânduri reparată, în anul 1868 și 1890. Astăzi dânsa zace însă cu totul dizolută. Ar fi un păcat mare, dacă am lăsa să se ruineze cu totul această amintire atât de prețioasă din timpurile atât de agitate ce au trecut odată «peste Viena din timpurile Turcilor».

Cu această ocaziune a-și aveă de zis ceva: Câte asemenea monumente vechi românești istorice zac prin feliurite locuri în streinătate, (ba chiar și acasă, pretulindeni în patria română se află multă neglijență în această privință), părăsite și uitate, și nimeni nu se interesează de cele mai de aproape, ca să le cerceteze, să le studieze, să le descrie, scoțându-le astfel din praful uitării, ca să mijlocească în caz de lipsă pe la locurile competente ca aceste monumente vechi să fie reconstruite și ținute în stare bună, precum o fac alte popoare cu o cultură înaintată, și conștie de sine, în semn de amintire pioasă pentru posteritate.

Cociuba mulțămesc tuturor acelor domni și frați marinimoși cari din prisosința lor au alinat pe un moment măcar, suferința și neajunsul credincioșilor noștri într'un moment atât de critic, contribuind în lista părintelui Traian Terebenț din Galșa cu suma de 80 cor. 90 fil. cari la timp s'au și publicat în prețuitul ziar «Tribuna» și care sumă am împărțit-o conștientios celor încendiați.

Dzeu răsplătească acestor binevoitori și pe sprijinitorii nenorociților, fapta lor creștinească și umană. Cociuba la 13/26 Maiu 1906. Vasile Terebenț, preot în B.-Cociuba.

— **Vorbirile deputaților naționaliști**, rostite în casa țării, vor fi tipărite în 50.000 de exemplare și împărțite printre alegătorii români, ca să se vadă cu câtă bărbăție au apărut deputații noștri, drepturile popoarelor din țară.

— **Manevre de mare**. În Septembrie se va ține la Pola o mare manevră cu vapoarele de războiu ale monarhiei. Maiestatea Sa încă va lua parte.

— **Cas de meningită în Budapesta**. În 10 Iunie a obvenit un cas mortal de meningită (Cienickotarre) la o femeie. Pentru împiedecarea lăririi teribilei boli s'au luat toate măsurile de lipsă, desinfectând tot ce a fost în atingere cu bolnava.

— **Cameleon**. Medicii din New-York au un obiect de studiu rar. Un bărbat de 25 ani, a cărui piele să schimbe după vreme, ca la un adevărat camleon. Mai adeseori are pielea de culoare surie, care să schimbe în albastră, violetă, roșie etc.

Avis politicianilor unguri! Aș propune să fie adus în Ungaria și făcut ministru, dar mi-e tare teamă, că îl vor face Marți marii, sublimii noștri cameleoni politici. Singurul lui favor e, că el știe încă roși, căci patentajii din Ungaria au uitat să roșească.

— **Lupta pentru trai în Franța**. Inmulțirea repede a locuitorilor, cu mult mai repede, decât pe alte vremuri, face ca și traiul să fie mai greu, mai ales în acele țări, unde locuitorii sunt așa de deși, încât producția pământului nu e în stare să-i nutrească pe toți. În aceste țări o mare parte din locuitori trăesc la orașe din comerț, industrie și profesii libere. E natural, că numărul proletariilor, lucrători și intelectuali, al celor fără ocupație e cu mult mai mare, ca în țările cu po-

Pe altă parte pretutindena, aproape prin toate foile și revistele române cetesc adeseori o mulțime de traduceri din limbi străine despre niște chestiuni cu totul străine, cu totul indiferente de neamul nostru, despre niște lucruri ce nu ne privește de loc și n'au nici un interes nici istoric, nici științific pentru noi Români, ca d. e. schițe, piese teatrale, romane, etc., de valoare de tot dubioase, ba chiar înjositoare, numai fiindcă traducătorul a avut capriciul prea îndrăzneț, de a ne arăta gustul său extravagant, sau chiar destul de decăzut. Și aici, la acești specii de literați (traducători), se vede foarte clar exprimat, o trăsătură caracteristică, de cari probleme, principii, idee, etc. sunt ei amenințați și conduși se poate judecă totodată și gradul de conștiință națională în care se află ei. Aici se vede o manieră ascunsă de a ne înstrăina cu spiritul cosmopolit, infiltrat în noi cu atâta putere, și ce a cășunat deja atât de mult rău națiunii noastre.

Un atare literat îndrăzneț (traducător), să vede că e lovit de boala «urâtului», că n'are ce face, și în lipsa de o idee mai coaptă, de un stramur pentru o acțiune mai superioară, se apucă deși pierde munca și timpul — cu lucruri ce ar trebui să fie foarte scumpe pentru fiecare om de treabă și serios — cu fleacuri, pe când dacă ar fi el mai serios, mai treaz la cap, mai curat la inimă, mai național, ar putea presta lucruri de mare valoare pentru noi, chiar și în calitatea sa de traducător, ar trebui numai să știe a-și alege materia.

pulația rară, unde orice putere de muncă găsește aplicație.

Intre țările cu mult proletariat ocupă loc de frunte Franța, și în Franța mai ales Parisul, a cărui putere de atracție strânge la sine pe toți doritorii de îmbogățire și de lumină. Aici nu e așa lucru mare să vezi în funcțiile mai de rând și foarte puțin intelectuale, intelectuali, cari în unele cazuri mai bine preferă o viață modestă numai ca să poată gusta viața plină de plăceri, nu numai comune, ci adevărat intelectuale, estetice, decât o viață mai comodă dar monotona la țară.

Luăm câteva date despre aglomerarea concurenților la posturile orașului din anuarul publicat de primăria orașului Paris.

Astfel la 520 de posturi de cantonieri de șosele publice (drumari) s'au înștiințat 27095 de oameni. Pentru 177 de posturi de cantonieri pentru drumurile și grădinile Parisului peste 9000; pentru 8 posturi de scriitori la muntele de pietate (casă de zălogit) au candidat 2400 de inși; pentru 20 de locuri ca băiat de serviciu, ori factor postal, au concurat 6350 de inși, pentru 100 de învățători sunt anual 1176 de candidați; ca să ajungă *portari la școlile comunale* au concurat 9155 de inși la 20 de posturi, adică 453 de inși la un post. Dacă ar fi să ajungă pe rând la post toți concurenții, rândul celui din urmă i-ar veni peste patru veacuri și jumătate.

— **Magazin de stofă de fabrică, Leichner și Fleischer**, Pécs. În magazinul exclusiv de stofă de fabrică se află de vânzare 3 metri stofă de lână pentru întreaga îmbrăcăminte bărbătească, dela 3'30—4'40—6'60 floreni în sus până la cea mai fină.

Pentru provincie trimitem bucuros probe. *Leichner și Fleischer*, Arad, Szabadság-tér 17 Telefon 475.

— **Corecții pe hârtie calitate foarte fină** 100 bucăți cu 1 cor. 1000 bucăți 9 cor se poate căpăta în Librăria lui *Ingusz J. și fiul* Arad.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești. Arad, strada Weitzer (palatul minorităților).

— **Nefericire**. Pentru cine e robit cu totul de patima beției, un medicament neîntrecut, ce poate să-l împiedice și desvețe dela aceasta patimă distrugătoare și omoritoare de viață prețuește foarte mult. Atragem atențiunea asupra inseratului farmacistului Frankl Antal din Seghedin, ce-l publicăm sub titlul «Am fost bețiv.»

Câte lucruri frumoase și interesante se află și prin limbi străine tratate despre noi în mod favorabil, câte evenimente istorice, romane sau chiar și romane istorice cu un subiect din viața poporului nostru, câte reminiscențe vechi naționale de mare valoare pentru trecutul nostru național, câte schițe, descrieri, biografii, fapte și epizode din viața noastră prezentă, zac uitate, părăsite și nebagate în seamă pretutindeni prin cărți, reviste și jurnale străine, despre cari n'avem nici o idee că există. Și aproape nime din noi nu se interesează de aceste monumente istorice, de aceste tezaure naționale prețioase.

N'ar fi oare mai folositor, mai natural și totodată mai național, să dăm, dacă ne ocupăm deja cu traduceri din alte limbi, convenite atențiune, mai întâiu de toate, și principalmente, acestor lucruri ce tratează despre poporul nostru, despre națiunea noastră, prin care am putea îmbogăți cunoștința noastră, despre istoria, despre faptele noastre eroice trecute și prezente? etc. Să nu creadă unul și altul că aceasta ce o zic aici, e un lucru bagatel, e puțin însemnat. Nu! Și în această direcțiune de activitate zace multă creștere, multă pătrundere și însuflețire națională, multă conștiință de sine, zace multă conștiință națională, căci felul nostru de activitate ne vedește calitatea noastră internă, ne arată de ce spirit suntem noi animați și conduși, ne tradează ce cale și încotro am apucat noi în viața noastră.

Saraievo, 2/6 1906.

Isidor Ieșan.

Iar Făgetu din Bănat...

(Dela petrecerea din Lunia Rosaliilor.)

Să știă înainte, că va fi ce n'a mai fost în Făget de când e lumea! Așa a și fost; că doar împunătoarea petrecere a fost pusă la cale de către bărbați cum nu se poate mai probați și mai de cinste; a venit lume multă ce nici se poate scrie! *Floarea Românilor* de pe valea Murășului și jurul Făgetului: *cei mai înflăcărați naționaliști* ce-i avem, au venit toți la petrecerea dela Făget, având în frunte pe Veneratul protopop Sebastian Olariu, badea Tomiciu, apoi tinerul de mare speranță Petru Mocsonyi!

Inceputul a fost la 8 oare. Muzica din Lugoji! S'a început cu o ardeleană, de credeai, că se cutremură pământul; se înțelege dar că a fost jucată dela inimă și nu de robotă; siliți cum e zisa:

«Ori mă joacă, ori mă lasă,
«O'mi dă drumul către casă...»

Nu-i vorbă, ne-am dus noi și «acasă», însă știți când? — Colea către răsăritul soarelui, căci cum ne-am și fi dus noaptea, noi cei cari cu toții venisem ziua, deci așa s'a și convenit ca iarăși ziua să o luăm cătră casă! Ei și apoi ce făcu. — Căci prea iute ajunsei «acasă» precum de tot iute a trecut și noaptea aceea! Uitasem adică să spui că petrecerea aceasta a fost curată: *națională*, deoarece spre bucuria noastră, au lipsit toți Moritzii și Khobii cu nasurile cât cârligele și alți năbădăioși, cari la alte ocaziuni ne inundau ca lăcustele, dovedindu-ne alipire, frăție și bunăvoință... ca bunăoară la alegerea de deputat... când trântiră pe Făgetani! Cum zic dar de astă dată ne-au onorat cu absența, deoarece s'au convins și ei acum, că Români îi cunosc prea bine și știu, că or cât li s'ar arată prieteni totuși:

«Tot ce naște din pisică...
Șoarecii — mănâncă!»

Petrecându-ne dar după dorul inimii noastre, jucat-am horă, ardeleană, sârbă, vals, polcă, quadril, logojană; ei, și să fi văzut pe badea Tomiciu cum îți mai aranjă quadrilul de credeai, că e un junelaș mai în putere... și cum nu? — Colea lângă o bloandă cu fața argintie cu razele mai strălucitoare ale soarelui din Maiu...

Se întrebau mulți: cine este aceea zină chipeșă cu o ținută măestoasă și afabilă? — Indată am aflat cu toții, că e Doamna *Lucia Cosma*, gentila soție a dlui avocat dr. Aurel Cozma din Timișoara, fostul candidat național la deputăția din Făget.

Numai atunci înțelesei rostul lumii, că o damă de elită, e mândră a se prezentă în drăgălașul nostru costum național! Mi-am plimbat foarte mult ochii prin sală și atunci am dat de lucru tineretului și anume: să caute și să vază «*cine-i cu adevărat regina balului*», căci nu voiam să hotărâsc numai eu, iar de altă parte voiam să fiu imparțial! Și să fi văzut bieții copii toți franți de joc, cum mai alergau la mine cu teama rezolvată: toți au recunoscut pe «*regina*» în chipeșă bruncă, ce purtă costum național: *Doamna Lucia Cosma!*

Mă gândii și eu, vezi ce șoadă-i lumea: cum ea știe îndată, *ce-i mai frumos în lume!*

Au mai zărit pe acolo niște pui de zine, cum au fost bunăoară: *Domnișoarele*: Taran (Totvărădia); Barzu (Bacamezeu); Petrovici (Țela); Hadan, Nicorescu, Fărăș etc., (Făget) și apoi alte multe, dar să mă ierte Dumnezeu și onorații oaspeți, că pe lângă toată truda, nu mi-am putut nici eu nota totul; fiind noaptea scurtă; lume multă am pierdut și ceruza; apoi când auzii «*Logojana*» fratelui Vidu:

«Că n'am venit la voi la șură
«Să mă uit pe sub căciulă etc.»

mi-am zis vrând-nevrând acum tot atâta, mă pun și eu să mă învârtesc odată, măcar să pierd chiar și slujba de raportor...!

Atunci observai, că petrecerea noastră o mai decorează în frumoasele costume naționale: M. St. Doamne Mărioara Feneș, Iuliana Olariu apoi drăgălașa coconiță Emilia Barzu, cea cu ochii ca murele...

Ei și apoi fără «*Doamna protoane*» Ana Olariu să poate să treacă ceva? Nu! Mai ales unde este vorba de ceva național și ca inteligența din jur să fie reprezentată în toată splendoarea ei; apoi se înțelege, că nici veteranul Tomiciu n'a venit fără Doamna Mărioara! N'au absentat nici:

simpaticul avocat dr. Ioan Popovici și Doamna; dr. Iosif Popovici, profesor la universitatea din Budapesta; dr. Gaita, dr. Gârda, mare proprietar: Milykovichs etc. etc.

N'au lipsit nici cântările executate în pauză! Multă voce bună a făcut cântarea dedicată puritanului protopop, dr. George Popovici, deputatul Lugoșului, apoi «Pâc, Nu te supăra Măcaie!» ș. a. Iar acum să sfârșesc, căci după ce s'a făcut ziua, ne-am tras cu toții la cămin, iar mulți au făcut escurziune spre Tomești! I. Furdian.

Posta Redacției.

Caracter. S'a publicat deja raport despre acea alegere. Al DTale a sosit târziu.

N. Hașiagan, Erie Pa, America. N'am primit nici un anunț. De altfel publicăm cu plăcere despre viața D-Voastră d'acolo.

N. Moldovan și Sava Latința, Pittsburg, America. Ne pare bine de ce ne scrieți. Cât despre cei cu dorul de țară, se vor întoarce acasă după ce vor face bani.

Florița Faur, Dezna. Lucruri de astea nu se pot publica.

Cornel Vereș, V. St. Mihai. Adresează-te dlui Maxim Vulc, Fa-utca 1 sz. Arad. Ne vom informa despre pământuri.

Traian Balia, Voislova. În afacerea sufragiului universal și a altor drepturi pentru popor, socialiștii merg mână în mână cu naționaliștii.

Jiva Bereș, German. Acea foaie este un fleac unguresc, scris de Români păcătoși ca vai de ei și niște Jidani dați afară din România. Balele ei nu pot atinge pe luptătorii noștri naționali. Nici nu-s vrednici să stăm de vorbă cu ei. Mulțumiri frățești pentru bunele cuvinte.

St. Stan, Vasoai. Prea târziu: ce credeți, după o lună și jumătate să publicăm?! Și de altfel s'a scris despre alegerea dela DVoastră.

Măriuță Matei Șepreș. Prea tare îți blăstămi bădicul. O fată mare trebuie să vorbiască mai blând și mai frumos, mai cu seamă când își cântă iubirea.

Doi prieteni buni din Siria. Vă rugăm să ne iertați, că n'avem loc să vă tipărim și poeziile DVoastre. Când vom avea mai mult loc în foaie, o să alegem și din cântecile DVoastre câte ceva. **Crișan Gavrilă, Siria.** Asemenea.

Posta Administrației.

George Tămaș, Steelton Pa. Te rugăm să ne trimiți 7 cor., abonament până la 1 Ianuarie 1907.

Alex. Băieșan, Pojană. Am primit 5 cor. ca abonament până la 1 Septembrie 1906.

Teodor Cosma, Capruța. Am primit 10 cor. ca abonament până la 1 Octombrie 1906.

I. Imbrescu, Dalboșeț. Am primit 10 cor., ca abonament până la 1 Octombrie 1906.

Economie.

Arad, 15 Iunie 1906

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 14 Iunie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Oct. 1906 (100-clgr.)	7.98 - 9.89
Secară pe Octomvrie	6.52 - 6.54
Orz pe Octomvrie	6.64 - 6.66
Cucuruz pe Iulie	—
Grâu pe Aprilie 1097	8.14 - 8.16

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Octomvrie 1906	7.66 - 7.68
Secară pe Octomvrie	6.96 - 6.98
Ovăs pe Octomvrie	6.10 - 6.12
Cucuruz pe Iulie	—
Grâu pe Aprilie 1907	6.22 - 6.24

Prețul alcoolului în Arad.

Alcool rafinat în mare	Cor. 158—
" " " mic	" 160—
" " " brut	" 156—
" " " mic	" 158—

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. — fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 125—127 fil.; calitate sârbească: grei părechea peste 260 kgr. 120—126 fil.; mijlocii părechea 240—260 kgr. greutate 121—122 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

Cultivarea părului. Cea mai obvenientă cauză a căderii părului, după cum a dovedit-o cei mai renumiți medici, e însuși mătreața, cei ce suferă de acest morbo în timpul cel mai scurt devin pleșuvi, doare-ce mătreața slăbește perii și uscă rădăcinile părului. Nenumărați medici experți din patrie și străinătate recomandă „spiritul de păr PETROLIN“, despre ce prin epistole de recunoștință se arată că după o folosire de câteva zile împiedecă căderea părului, și ori ce alt morbo de cap si în mod avantajos ajută la creșterea de nou a părului. La cumpărare să fiți cu băgare de samă la simbolul de mai sus. Ori ce alt spirit adus în circulație e numai o imitare și falsificare stricăcioasă. Se capătă numai la pregătitorul: Drogeria și laboratorul de cosmetici Koráni și Wachsmann, Szabadka.

Magazin principal la farmacia Földes Kelemen. Se poate căpăta și în prăvălia de toalete alui Hegedüs Gyula.

Magazin principal la farmacia Földes Kelemen. Se poate căpăta și în prăvălia de toalete alui Hegedüs Gyula.

GLOGHNER JOZSEF

Spălătorie chiemică și atelier de o o o văpsit de haine. o o o Seghedin, strada Iskola n-rul 27. Timișoara-cetate. str. Hunyadi 6. Curățește și vopsește tot felul de haine pentru femei, bărbați și copii, o o o rolete și broderii. o o o

Comande din provincie se efectuează punctual și prompt.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei«:

Chestiunea de naționalitate.

De Br. Eötvös József, tradusă de Sever Bocu.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto.

ANUNȚ.

Se caută un tânăr român cu pregătirile recerute, și care e bine vărsat în afacerile notariale ca și conducător de cancelarie, care și viitorul și l'ar putea asigura.

Plata e 1000 cor și cvartir.

Respectivii domni care ar dori să ocupe postul acesta, are grabnic să se adreseze administrației ziarului »Tribuna«.

Am fost betiv în totdeauna până ce n'am folosit medicamentul contra beuturii alui Frankl Azi mă în torc cu scârbă dela ori ce beatură spirtuoasă. K. M. casa p. Acest medicament n'are nici gust, nici miros. Se poate pune în ori și ce beatură spirtuoasă. Sănătății nu-i stricăcios. Un flacon întreg 5 coroane. Acest medicament nu se poate procura și nu se poate căpăta nicăiri, decât în farmecia lui

FRANKL ANTAL
(Szeged, Felsőváros nr. 20)

Mersul trenurilor.

Valabil dela 1 Maiu 1906.

ARAD—BUDAPESTA.

	acc.	pers.	pers.
Arad, pleacă	4.16 dim.	11.25 a. m.	9.30 seara
Sofronya	—	11.41	9.48
Curtici	4.36	11.55	10.03
Lökösháza	—	12.10	10.21
Chitighaz	4.59	12.26	10.40
Ciaba	5.17	12.59	11.24
Szolnok	7.17	4.13	2.34
Bpesta, sosește	9.35 dim.	7.20 seara	6.10 dim.

BUDAPESTA—ARAD.

	acc.	pers.	pers.
Bpesta, pleacă	7.25 dim.	8.00 dim.	10.10 seara
Szolnok	9.16	10.50	1.—
Ciaba	11.11	1.28	4.00
Chitighaz	11.30	2.29	4.58
Lökösháza	—	2.51	5.21
Curtici	11.54	3.05	5.38
Sofronya	—	3.15	5.50
Arad, sosește	12.12 d. m.	3.29	6.05 dim.

ARAD—TEIUȘ.

	acc.	pers.	pers.
Arad, pleacă	12.22 d. m.	4.02 d. m.	6.35
Ghiorok	—	4.35	7.06
Radna-Lip.	12.56	4.59	7.29
Soborșin	1.50	6.55	8.47
Murăș-Ilia	2.31	8.00	9.42
Deva	2.56	8.46	10.27
Simeria-Piski	3.07	9.00	10.41
Orăștie	3.32	9.45	11.22
Vințul-de-jos	4.01	10.30	12.04
Alba-Iulia	4.27	10.49	12.24
Teiuș, sosește	7.36 seara	11.25 seara	12.58 d. m.

TEIUȘ—ARAD.

	pers.	acc.	pers.
Teiuș, pleacă	3.55 dim	8.55 dim.	2.— d. m.
Alba-Iulia	4.23	9.30	2.25
Vințul-de-jos	4.44	11.47	2.44
Orăștie	5.33	12.33	3.33
Simeria-Piski	5.59	12.50	3.57
Deva	6.29	1.16	4.27
Murăș-Ilia	7.06	1.41	5.05
Soborșin	8.15	2.32	6.19
Radna-Lipova	9.34	3.23	7.34
Ghioroc	10.10	—	8.10
Arad, sosește	10.50 a. m.	4.01 d. m.	8.50 seara

ARAD—TIMIȘOARA.

	pers.	pers.	pers.
Arad, pleacă	6.15 dim.	12.17 d. m.	5.— seara
Aradul-Nou	6.25	12.28	5.21
Vinga	6.55	12.56	6.14
Timișoara s.	7.44	1.45	7.39

TIMIȘOARA—ARAD.

	pers.	pers.	pers.
Timișoara pl.	8.25 dim.	2.10 d. m.	9.17 seara
Vinga	9.45	3.03	10.17
Aradul-Nou	10.27	3.33	10.49
Arad, sosește	10.40	3.42	10.59

Provocare.

«Unirea de Consum» din Mária Schnée, (comit. Krassó-Szörény) în urmarea deciziei adunării generale extraordinare dtto 25 Decemvrie 1904 st. n. disolvându-se, să provoacă toți creditorii Unirei ca, în restimp de 6 luni, computate dela a 3-a publicare, să-și valideze pretenziunile față de Unire căci altcum se va purcede conform legii com.

Mária-Schnée, la 12 Iunie 1906. Liquidatorii.

Căsătorie.

Caut pentru a lua în căsătorie domnișoară din familie bună, inteligentă și frumoasă cu oareș-care zestre.

Oferte serioase însoțite de fotografie a se trimite sub numele »Tânăr» la redacția foii. Discreția chestie de onoare.

Avis!

Avem onoare a cunoștința onoratul public, precum și pre stimații noștri clienți, că din cauza ridicării chiriei prea mare de prăvălie

dela 1 August

suntem siliți a ne strămuta prăvălia noastră de acum **din Andrassy-tér 22**

în Szabadság-tér nr. 14

„LA CIZMA ROȘIE“

(lângă fostul PORTER).

Având în vedere și mai departe a servi onoratului public cu marfă bună și prețuri moderate, rog totodată a lua la cunoștință strămutarea prăvăliei și a ne da și mai departe sprijinul D-Voastre.

Cu stimă:

Iustin Olariu

conducătorul Societății Călțunilor
Aradi Czipészek Termelő Szövetkezete.

Asigurări contra focului: case, bucate, mobile, vestminte, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE A-SIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primesce oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efeptuesce pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. In ramul vieții: capitale cu termen flos, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. In ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reovizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucurus, ovăs, viță (vinea), plante industriale: cânopă, in, hîmel, nutrețuri, iabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: cucurusul, grâul, secăra, ovězul și toată economia!

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Expositură în Toracul-mic.

Filială în Buziaș.

„TIMIȘIANA“

institut de credit și economii
societate pe acții în Timișoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.000.000.
Capital de fond Cor. 560.000. Fond de rezervă Cor. 150.000.

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 4½%, după depuneri peste 20000 cor. cu abzicere de 90 zile 5% interese netto. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica și se plătesc fără abzicere. Depuneri și ridicări se pot face pe cale postală. și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6%—8% interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare precum și amortizaționale în modul cel mai culant.

Direcțiunea institutului.

Ioan Cotîrlă și fiul

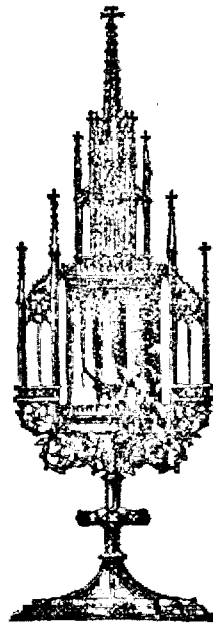
atelier de sculptură, tâmplărie și strugărie
Oravița-Română.

Aranjament complet pentru efeptuirea de iconostase (tâmples), tronuri, jețuri, strane, chivoturi, răpizi și ori-ce alte lucrări de lemărie în bisericile noastre de rit oriental.

Schițare și efeptuire de pianuri după comande, mobile și tot felul de instrumente de școală, bănci, table, catedre, mașini de socotit etc.

Prețuri moderate. — Garanta desăvârșită.

La cerere atestate despre rezultate de până acum.

Cuvântări naționaliste

rostitute

în ședința de Marți, 5 Iunie a Dietei.

Vorbirea dlui Dr. Alexandru Vaida Voevod.

Nu putem vota nici proiectul de față (pentru acordarea contingentului militar), căci n'avem încredere în guvern, iar chestia aceasta încă e chestie de încredere.

S'ar părea, că partidul nostru în situația de față e în contradicție cu atitudinea noastră din decursul crizei, dar aceasta-i numai aparență. Stăpânirea de partid și de clasă din țara aceasta, care aș putea zice că a monopolizat puterea publică și care își dă numele de «națiune maghiară», ne-a ignorat existența noastră ca factor. Din cauza aceasta noi ne-am pus pe același punct de vedere, pe care stăm și aici în parlament ca partid și anume, că nu ne vom lăsa nebăgați în samă nici jos la țară ca naționalități, ci vom documenta prin fapte, că existăm și că suntem factor în viața publică, în treburile țării.

DVoastră ne-ați desconsiderat fără de a ne zice o vorbă, ba ați trecut peste noi cu dispreț și cu injurii și ați voit să stoarceți singuri așa numitele «cuceriri naționale.» Iară noi ne-am propus să vă arătăm, că dacă ne ignorați, fără noi nu veți fi în stare să cucerii nimic, ceea ce desigur v'ar fi reușit cu ajutorul nostru. Noi am avut în vedere, că tot noi naționalitățile vom fi la urmă păgubașii, căci am întrevăzut, că toată lupta se va isprăvi cu fiasco; am întrevăzut, că tot popoarele noastre vor plăti mai din greu pentru luptele ce le-ați înscenat. Și iată acum cereți dela popor recruți și dare. Am știut noi, că DVoastră veți fi prea slabi. V'a dovedit-o și contele Stefan Tisza, care v'a spus aici în fața camerei, să fie pregătit chiar și la glonț și spânzurătoare celce începe lupta, ori dacă nu să nu o înceapă. (Mișcare.) Am privit la lupta DVoastră și ne-am convins, că numai atunci ați fi avut putere deplină, dacă ați fi avut rădăcină în popor și ați fi stat de vorbă cu noi. (Sgomot.)

Dezvoltarea crizei a dat dreptate principiilor lui Ludovic Mocsáry, președintele vechiului partid 48-ist, care timp de 2 decenii a vestit, că Ungaria nu va fi nicicând independentă, până ce nu se vor împacă ungerii cu naționalitățile, până ce nu vor garanta egală îndreptățire a tuturor naționalităților. (Aprobări la naționaliști.) S'a dovedit dreptatea lui Mocsáry prin eșecul luptei naționale, a dovedit-o ședința de astăzi, în care DVoastră, cei cari susțineți nu demult, că nu votați nici o para chioară pentru Viena fără concesii naționale, votați contingentul militar. Nu putem vota proiectul, nu numai din cauza neîncrederii în guvern, ci și pentru faptul, că vrem să documentăm, că nu noi suntem uneltele Vienei, cum vă plăcea să ne numiți, ci că suntem reprezentanții națiunilor noastre și anteluptătorii drepturilor lor. (Sgomot.)

Wilhelm Sümegi: L'ați ales pe Kristóffy.

Dr. Alexandru Vaida: Ziceți, că l'am ales pe Kristóffy. Imi propusesem să nu răspund la orice întrerupere. Dar trebuie să răspund la aceasta. Dacă eu aș fi în partidul DVoastră n'aș prea avea curajul să acuz pe un deputat naționalist, că noi am fost uneltele lui Kristóffy, că noi l'am servit. Noi numai am privit la luptă (Sgomot în stânga) de departe, căci DVoastră și guvernul de atunci ne-au împedat să fim reprezentați aici după dreptate, și tot DVoastră, coaliția de atunci sunteți, cari ne-ați ignorat și ne ignorați și astăzi. Dar credeți, că noi cari reprezentăm mai mult ca jumătate din țară... (Sgomot mare, strigăte: la ordine, nu-i adevărat; președintele sună.)

Di. Alexandru Vaida: Noi nu ne putem oferi de soți de arme celor ce ne ignorează și ne batjocoresc.

Victor Rákosi: Nu-i adevărat, numai cu DVoastră nu ne împreținim; au votat mai mulți Români cu kossuthiștii decât cu DVoastră.

Președintele: chiamă la ordine pe Rákosi.

Dr. Alexandru Vaida: Nu noi am format trupa lui Kristóffy, căci s'au găsit destui Unguri păcătoși (gyász magyar), cari au servit guvernul

acela. (Mișcare). Pofțiți și ne arătați un singur Român, Slovac ori Sârb, care s'a pus în serviciul lui.

Constat cu mândrie, că dintre noi naționalitățile nu s'a găsit nici unul, dar cu atât mai mulți dintre unguri. (Intreruperi: DVoastră serviți totdeauna Viena.)

Am auzit cuvântul «Viena». Imi aduc aminte de cuvintele unui om politic al DVoastră, astăzi ministru și conducător, cari să potrivesc foarte bine la stările de astăzi: «Să simte semnul unei mâni pe care un poet a numit-o: «mâna Vienei». La un semn al ei, ca la al unei baghete magice să schimbă momentan convingerea DVoastră. (Să înțelege a liberalilor. N. Trad.)

Chiar așa s'a întâmplat și astăzi: Mâna Vienei a dat un semn și DVoastră v'ați schimbat. (Sgomot mare). Noi naționalitățile, pe cari ne-ați tot numit slugile și uneltele Vienei, noi am rămas credincioși trecutului, programului nostru. (Aprobări; vii la naționaliști, sgomot la kossuthiști.)

Dacă am fi slujile Vienei am vota proiectul ori am absenta demonstrativ, dar nu, noi nu suntem uneltele Vienei și nu primim proiectul.

Președintele: Il chem la ordine pe domnul vorbitor, pentru că a numit majoritatea: uneltele Vienei. Dacă mai continuă astfel, îi iau cuvântul.

Dr. Alex. Vaida: Noi avem multe motive de neîncredere în guvern. Când am venit aici, eram deja în curat cu datoria noastră. Scopul nostru este să vă convingem, atât pe guvern, cât și majoritatea, de plângerile noastre îndreptățite, cari trebuie vindicate, și înlăturarea cărora asigură înaintarea întregii țări. Asta e datoria majorității nu numai din punct de vedere al intereselor partidului naționalităților, ci și în interesul țării. Am crezut, că se vor găsi în cameră și astfel de spirite și astfel de bărbați, cari vor fi convinși, că e datoria statului...

Președintele: Vorbiți la proiect; nu puteți vorbi acum de chestia națională.

Dr. Alex. Vaida: Ne-am convins, că guvernul, chiar de ar voi să facă ceva bine, e împedat de unii membrii ai majorității. Vrem să fie posibilă restabilirea păcii interne, ca în vremea când toate partidele din Austria își dau mâna și se înțeleg frățeste, să fie și la noi înțelegere pacinică și frățescă. Dar' când dnul ministru-președinte declară mai deunăzi, că nu voește să ne dea nici minimul din ce pretinde legea naționalităților, adecă ca instrucția publică...

Președintele: Pofțiți vorbiți la obiect. In caz contrar vă voi retrage cuvântul.

Dr. Alex. Vaida: Dlor deputați! Guvernul actual cere recruți, pe cari majoritatea vrea să-i voteze, dar noi, partidul naționalităților nu voim să-i votăm. Voiesc deci să motivez cauza pentru care nu putem avea încredere în guvernul actual și deci nu putem vota proiectul. Natural deci că vorbesc la obiect.

Se vede din toată activitatea guvernului actual, că voiește să inaugureze tot acel fel de guvernare prin subjugare, care a stăpânit țara timp de 40 de ani, se vede că primește sistemul de tristă amintire al lui Tisza și principiile lui Bánffy. (Ilaritate). Se poate să aibă d-nul ministru președinte multă bunăvoință pentru noi, se poate să simțăm nevoia de a ne ajuta la năcazurile noastre; mărturisesc, că marea lui individualitate i-a câștigat simpatii printre noi. Dar' nu putem avea încredere în acest guvern, al cărui ministru de interne, cel care ar fi chemat să ne răspundă și să-și clarifice punctul lui de vedere, fuge de discuție; acest ministru se pare că poartă rolul lui Jago în acest guvern, poartă rolul contelui negru în romanele de boulevard.

Am pus în discuție aici o mulțime de fapte, cari ar fi meritat cu siguranță cel puțin un cuvânt din partea dlui ministru de interne; în schimb el sau lipsește demonstrativ, sau ride la năcazurile noastre. Nu vom avea încredere într'un astfel de guvern și nu vom vota nici dare, nici indemnitate, nici soldați, până când nu vom mai fi tratați astfel de cei chemați să ne vindece năcazurile.

On. camera! S'a vorbit aici de gimnaziu slovacesc (Sgomot mare. Intreruperi: Nu se ține de obiect).

Președintele: Dl orator calcă regulamentul. La discuția asupra recruților nu se poate vorbi de gimnaziu slovacesc. Dacă nu veți respecta regulamentul, voi fi silit să vă retrag cuvântul.

Dr. Alex. Vaida: Dacă nu voii să mă ascultați până la sfârșit, fiți cel puțin atât de buni și vă identificați cu propunerea, ce o înaintez referitor la proiectul de față. (S'auzim!). Dacă și votați contingentul militar pentru acest guvern, care-și zice că e mare — să poată să cuprindă și nume mari, dar faptele lui de până aci sunt mici, — pentru un guvern, care să nutrește din sfârșiturile trecutului său politic, — în cazul acesta faceți ceva și pentru popor. (Sgomot, contra zicerii, președintele sună.). Ei bine! vă vorbesc despre guvern nu vă place, vă vorbesc despre proiect, iară nu vă place, de gimnaziu slovacesc, nici atât.

On. Camera! Echitatea cere, ca să nu aveți în vedere numai interesele guvernului și ale «Vienei», ci încăi dacă votați atâta mare de recruți repede-repede, să cereți introducerea serviciului militar de doi ani. Primiți următoarea moșiune (cetește):

«Domnul ministru de honvezi e pofțit să înainteze neamănat proiectul despre serviciul militar de doi ani».

Prin o astfel de lege veți da o recompensă poporului, pe care îl oferiți ca recrut și ca material de plătit dare, căci pe spatele și pielea lui se votează toate.

Nu luați în vedere cine înaintează acest proiect, — căci poate unul sau altul dintre DVoastră are antipatie față de modesta mea persoană, (Intreruperi: Aș! Nu să plătește!), — ci cuprinsul lui, și sunt convins, că DVoastră vă veți gândi, nu la mine s'au la partidul meu, ci la acele milioane ale masei poporului, cari se vor împărtași de binefacerea acestui proiect, fără deosebire de naționalitate, fie Unguri, Români, Sârbi, Slovaci, Nemți etc.

Încă câte-va cuvinte. Am venit aici să va convingem de îndreptățirea atitudinii noastre, de îndreptățirea plângerilor popoarelor noastre și să pretindem vindecarea lor. Dar ne-am convins în ședințele de până aci, că DVoastră ne priviți cu antipatie, ba chiar cu furie.

De veți avea încredere în noi și nu veți pretinde să ne înjosim, ci veți ști să deșteptați încredere în noi, — atunci să vă schimbă aspectul parlamentului, și nu să va mai întâmplă să huițuiți pe oratorul biete minorității. (Sgomot.)

Președintele protestă contra acuzei că oratorii au fost huiduiți, el totdeauna și-a făcut datoria.

Dr. Alex. Vaida: Suntem recunoscători dlu președinte. El totdeauna ne-a apărat; dar și el este om, situația lui a fost de multe ori foarte grea.

Dlor, pofțiți și vă dedați cu ideia, că noi reprezentăm aici opinia românească, sârbească și slovacă, care ne-a născut și în care zace puterea noastră. Să nu credeți, că ne puteți ignora tot deună ca acum, pentru că suntem puțini, căci vom fi noi și o sută. (Sgomot.) Căci vor mai naște mamele noastre și copiii aceia încă vor lupta pentru drepturile noastre. Și să știți, că nu va fi pace în țară, până nu ne vom eluipă drepturile. Vom lăsa cu limbă de moarte copiilor nostri să lupte pentru aceste ideale sublime, pentru cari au murit părinții și strămoșii nostri.

Isprăvesc cu câte-va cuvinte ale lui Kossuth, cuvinte, care ași dori să vă pătrundă până la răunchi, să nu le uitați nici odată. «Vin și trec generații, și iarăși și iarăși vin și dispar ocaziile, cuvintele să pierd, dar înțelesul lor rămâne, dacă e adevărat și sănătos; iar dacă nu, să se risipească, ca praful pe aripile vântului» — zice el într'un loc.

Cuvântul meu și al partidului meu, dacă e adevărat, va rămâne și va prinde trup în viitor, cu toată războirea DVoastră!

Nu votez proiectul. (Aplauze vii la naționaliști).

—o—

Răspunsul dlui dr. Alexandru Vaida la atacurile lui Bánffy Dezső.

— Ședința de Marți, 5 Iunie. —

Cer cuvânt în chestie personală!

Vreau să răspund la unele observări ale antevorbitorului meu. Vorbirea baronului Bánffy imi face impresia că el vrea să-și cârpească popularitatea pe pielea noastră. (Intreruperi.) Intregă popularitatea lui are să o mulțumească sistemului lui de a ne trata de odinioară: zdrobește-l! Acum ar dori să-și recâștige popularitatea, căzută

în apă, cu acest Schlagwort. E o chestie de gust și de vederi și cui îi place, poftescă și primească aceste principii și lupte pentru ele, (strigăte: toți luptăm pentru ele!) fără să ma caute ce motive sunt pentru și contra acestor principii.

Hei. Cine era odată mare și tare în țara aceasta? Cine era pașa comitatului Solnoc-Dobâca? (Sgomot mare. Intreruperi: Asta-i atac personal. Președintele sună.) Baronul Bánffy a realizat principiul: zdrobește-l pe toată linia. A voit să împedecă validitatea legii naționalităților chiar și în comune. A declarat și astăzi aici, că în aceasta vede el fundamentul formării statului național maghiar. Dacă e așa, atunci acela stă pe baze foarte slabe. De ce ne va fi conces oare dl ministru-președinte întrebuintarea în comune a limbii noastre? E multă logică în această marinimositate, căci e natural că trebuie să vorbești în limba poporului în o astfel de comună, în care nu știe nimenea ungurește; acolo ești silit de forța împrejurărilor să execuți legea naționalităților. Dacă deci baronul Bánffy pe această bază voește să înceapă zidirea »statului național maghiar«, să vede că deja i-s'a clătinat convingerea și deja s'a îndoieste, că-i va reuși sistemul zdrobirii și vrând-nevrând a măturisit că Ungaria să poate ferici și prin *federalism*. (Sgomot, intreruperi.) Bánffy le-a spus. (Sgomot mare.)

Dl antevorbitor ne-a vorbit și de poporul basc. Ar fi ridicul să răspunz la astfel de argumente. Căci e cu totul alta situația naționalităților nemaghiare decât a bascilor.

Dlor Deputați! *Națiunile noastre au dat chiar și regi Ungariei; noi am dat în trecut beliduci mari; națiunile noastre Vau dat și aristocrația DVoastră de rassă.* (Mișcare). Cu toate acestea ar vrea dl antevorbitor, ca noi să purtăm acelaș rol în țara asta, ca Bascii în câte un unghiu al Franței ori Spaniei.

Ne poate degradă cât îi place, poate aduce orice legi va vrea, dar *contra legilor naturii, va fi slabă orice lege de a lui Bánffy.* (Aprobări vii și aplauze la naționaliști, zgomot la ceilalți). Precum n'a putut nici în trecut ajunge altceva cu bașibuzucia lui, decât că a desteptat ură în simlul naționalităților contra ideii de stat ungurești și contra Ungurilor, acelaș rezultat îl va ajunge și în viitor cu sistemul de: »zdrobește-l!«, dar în măsură mai mare, în astfel de măsură, față de care vor fi prea slabe baionetele jandarmilor și chiar și ale honvezilor. (Zgomot, intreruperi: Ce? ne mai ameninți?)

Dr. Alex. Vajda: Nu ameninți, dar sunt dator conștiinței mele să spun ce simt și ce gândesc. Ași fi un laș, dacă din fariseism și ipocrisie mi-aș ascunde simțămintele, iar viitorul ar documenta contrarul. Sunt dator să-mi arăt convingerea. (Strigăte: Dar nu contra statului.)

On. Cameră! Da, în trecut s'a întâmplat, că prin proces natural cei mai buni ai naționalităților s'au contopit în naționalitatea ungurească (Intreruperi: »In națiunea maghiară.«) În acest înțeles în *naționalitatea* maghiară. Nu vă legați de cuvinte, ne înțelegem, mă rog! (Ilaritate). În aristocrația DVoastră din Ardeal e mult sânge românesc, în cea din Ungaria de sus e mult sânge slovac, în cea din sud mult sânge sârbesc; iar în toată aristocrația mult sânge german. Oare câte procente de sânge curat unguresc vom găsi în sângele aristocrației DVoastre, dacă ar fi să-l analizăm? (Mișcare, Ilaritate).

Contele Teodor Batthány: Da în sângele Dtale cât îi românesc?

Gavril Ugron: Toată aristocrația din România e de origine grecească.

Dr. Alex. Vajda: Astăzi ați fi buni bucuroși să puteți contopi și numai sângele jidovesc, cel atât de batjocorit — căci Ungurii injură mai tare pe jidani — căci cu noi nu vă mai procopsiți. (Zgomot.) Ei! și cu: »rupe-le nu vă va succede să-i contopiți nici atât, cât va succes campania contra noastră. Căci contopirea din trecut a fost productul legăturilor familiare, al unui proces social natural, dar' nu al poruncii unui d'alde Bánffy: Eu, Bánffy Dezső, îți poruncesc să te faci ungar, că de nu te voi declară de neexistent. Inzadar voiți să maghiarizați în felul acesta, dar' da, e posibil pe cale socială prin superioritate socială, pe cale economică, prin superioritate economică. Numai de va avea aceste calități de rassă, va fi în stare poporul unguresc să contopească și alte naționalități.

Gavril Ugron: Nu e nevoie să le contopim. N'o cere nime. (Sgomot.)

Dr. Alex. Vajda: Da de nu! Ungurii au nevoie de puțină împospătare de sânge! (Sgomot, strigăte: D-zeu să ne păzească!). — Dlor deputați, poftiți și priviți puțin împrejur la statele culte ale apusului. Știu cu siguranță, că Vă ocupați mulți cu politica socială și cu sociologia (vorbă să fie! Trad.).

Dl ministru-președinte a zis odată în vestita-i vorbire dela Baia-mare — pe atunci Bánffy era încă mare și puternic —, că noi nemaghiarii ne vom lăpăda de chestia națională și va veni vremea când ne vom contopi cu socialismul și nu va mai există chestia naționalităților. Și a lăsat dnul ministru-președinte — era mare și tare și atunci — să se dezvoalte socialismul, crezând că chestiile sociale vor înghiți chestia naționalităților, că vom peri, ne vor absoarbe. Baronul Bánffy a aprobat această tactică, căci el a urmat-o mai mult.

Astăzi e puternic socialismul în Ungaria și eri a făcut și unele reflecții la el dl ministru-președinte. Dar să privim unde a ajuns socialismul internațional. Astăzi socialismul nu e antinațional, nu e negarea naționalității, ci privește chestia de naționalitate ca fiind parte din marea chestie socială. Căci ce va să zică socialismul? Înseamnă: democrația socială. Iară forța brutală a împrejurărilor a făcut, ca în Austria să facă fiecare naționalitate economie culturală intenzivă și e internaționalism numai cu privire la programul dreptului public, în cadrele statului. Să nu crează dl Bánffy că ceea ce sa dezvoltat în mod natural în alte state, se poate opri ori înabuși la noi cu lozinca: zdrobește-l! Să nu crezi dle baron, că poți împiedeca evoluția naturală, dar puteți să faceți, ca ungurii să documenteze și să-și impue nouă însușirile lor superioare de rassă.

Și vreau să mai constat ceva. Mulți din prietini mei o știu — și de ce să nu spui și în public ceia-ce poate va fi crezut că e compromițător și îl va fi jenat pe dnul antevorbitor în unele cazuri, precum și pe mine m'a compromis și jenat în trecutul meu politic. Multe să pot nega în viața publică, dar rudenia de sânge nu să poate.

Eu sunt român, de origine românească, din familie de opincar, dar am și eu în vinele mele în urma forței împrejurărilor, în linie ascendentă câteva picături din sângele Gyárfás-estilor, de care curge mult, foarte mult în vinele lui Bánffy (Mișcare). Eacătă mă aici ca o pildă vie și ca o protestare în contra losincei lui Bánffy. Sunt din acelaș comitat cu el, nu mă lapăd de familia Gyárfásilor, sunt român, îmi cresc copii să fie români și sunt decis să lupt pentru bunăstarea și înaintarea națiunii mele până la ultima picătură de sânge.

Faceți ce voiți, mă puteți și spânzura omori (Sgomot mare); dar vă declar că politica de zdrobire a lui Bánffy ne-a dus până acolo să **ne înjugăm la lupta aceasta mare fără să mai socotim la viața noastră.**

Poftiți și continuați politica lui Bánffy, dacă voiți să ajungeți la astfel de rezultat. Vom vedea ce va fi sfârșitul. (Aplauze și aprobări vii la naționaliști).

Bánffy scuturat bine. «L'Indépendance Roumaine» dela 9 Iunie îl scutură bine pe Bánffy. Se știe anume, că năbădăosul baron reflectând la vorbirea deputatului român dr. Al. Vajda de Voevod, aducea pilde nepotrivate cu Bascii, Flamanzii etc. voind să arate că și Ungurii au dreptul să oprime naționalitățile cari nu vor să se maghiarizeze, ci luptă contra caracterului de unitate națională maghiară a Ungariei.

Valorosul nostru confrate din București arată ce nepotrivate sunt comparațiile lui Bánffy. Câteva sute de mii Basci în Franția ori câteva mii de Unguri în România, nu pot fi comparați cu milioanele de naționalități cari fac jumătate din populația Ungariei!

Ispravă mare. Ziarele maghiare aduc știrea »inveselitoare« că pentru a mai scădea din numărul mare al emigrărilor, ministrul de interne Andrassy va institui în departamentul său o nouă secție, zisă a emigrărilor!

Se vede că mai are de căpătuț mulți magnați falimentați, căci alt rost nu poate avea această secție. Nu prin crearea de slujbe, ci mai scăzând sarcinile și deschizând noue resurse de câștig se poate stavili emigrarea.

Croații despre regele Carol și România. Primim din Sarajevo următoarele șire:

»Vă fac cunoscut, că ziarul croat »Hrvatski Dnevnik« din Sarajevo, a adus în numerii dela 9 și 10 Mai un articol mare despre jubileul regelui Carol I. în care s'a ilustrat unirea principatelor române, alegerea principelui de Hohenzollern și activitatea regelui Carol pentru patria sa nouă. Se poate zice că e primul caz, când într'un ziar slav s'a arătat adevărul, că numai și numai prin ajutorul Românilor, al căror căpitan a fost regele Carol, care a comandat și oastea rusă a fost biruit Osman Pașa la Plevna. Oastea ruso-română sub nume de »armată de vest« sub conducerea lui Carol I. a învins pe nebiruitorul Osman-Pașa și a salvat pe Ruși, cari au fost aproape să piară. Acest adevăr nu l'a amintit până acum nici un ziar sau vre-o foaie slavă. Articolul amintit a mai arătat serbarea națională ce o pregătesc Românii întru amintirea de domnie și a aniversării de 25 de ani a regatului român, prin expoziția națională care se va deschide la 1 Iunie. Trebuie să mai amintesc că ziarul »Hrv. Dnev.« aduce și toate știrile despre atrocitățile bandelor grecești și e amic al Românilor.

Oaspeți mari. O telegramă din Viena anunță că AA. LL. Principii moștenitori ai României vor sosi în acel oraș mâne și vor fi găzduiți la Hofburg ca oaspeți ai împăratului.

Principele va remite împăratului colanul noului ordin Carol I. din partea M. S. regelui României.

Lueger la expoziția din București. Cetim în »Fremdenblatt« din Viena: »Deschiderea expoziției se face în 17 l. c. probabil prin regele Carol al României, care acum e sănătos. Atențiunea generală se îndreaptă asupra faptului că primarul Vienei dr. Karl Lueger va vizită împreună cu o numărăoasă suită Bucureștii cu ocaziunea aceasta. Il vor însoți: directorul municipalității, consilierii comunali ai Vienei Krenn, Kissaweg, dr. Klotzberg, Schlögl, dr. Späth și șeful de birou Mayr. În ziua inaugurării va avea loc un mare banchet. A doua zi comisiunea austriacă va găzdui pe lumea oficială și pe participanții austriaci la expoziție».

Știrea aceasta trebuie să umplă de bucurie pe orice român. Dr. Lueger este unul din cei mai sinceri filo-români. Vizita aceasta va strânge și mai mult legăturile acestea de simpatie între el și nu numai România, dar și toți Românii.

Tulipantosi! »Magyar Szó« anunță că cele 47.000 coroane strânse în comitatul Sălăgiului pentru funcționarii cari țineau cu coaliția în »lupta de rezistență« au fost cheltuite cu alegerea lui Kun Arpád în cercul Tășnadului. Cel puțin așa spune comitetul de administrație al—fostului fond.

Și în câte alte părți se va fi întâmplat așa?!

— **Prigoniri.** Ni se scrie: Subscrisul vă rog a publica în prețuiul nostru ziar »Tribuna« între

multele isprăvuri puse la cale de cinstita administrație, și acea, cum se poartă Efendi fibirăul din Reșița cu cei din pašalicul său!

Cu ocaziunea alegerii de deputat dietal în Bogșa, s'a trimis în comuna noastră Maniom 2 steaguri ungurești cu inscripție jidovească. Aceste steaguri au ajuns în culina casei comunale, de unde peste noapte, făptuitori necunoscuți le-au rupt.

Din acest motiv Efendi Pașa din Reșița a ordonat cercetare. În 5/18 Mai a. c. a trimis 4 jandarmi, ca să ne facă vâzuța și să scoată la lumină, nu cumva cu știrea mea s'au rupt. La spusele judeului comunal Ion Ștefan nr. 36 numit și «Tocilă», carele din mila societății c. f. ungare trăește și are ce mânca, s'au întors cocoșii cu rezultat favorabil pentru Efendi Pașa. În 8/21 Mai, am fost citat la casa comunală, unde anume venisă 3 jandarmi ca să investigheze. După 2—3 răspunsuri, cum li-să cuvine, sau depărtat și aceștia. În 12/25 Mai, au fost citați la protopretură mai mulți locuitori din comună, dela cari credea că va scoate ceva pe socoteala mea.

Ne putând însă să-și ajungă scopul, a trimis tot în aceeași zi 5 jandarmi, în frunte cu strajameșterul. Aceștia au tinut investigație dela 6 ore sara până dimineața la 8 ore. Pe lângă toate amenințările însă n'au ajuns la scopul dorit. Au amenințat locuitorii, că vor merge la Lugoj la tribunal și vor avea spese mari, dar înzădar.

Aceștia am aflat de bine a le aduce la cunoștință on. Public, să nu creadă cumva că Pașa nostru nu e ca ceilalți colegi ai săi. Tot un...

Be Pașo! Be! Dar până be?? *Moniom*, 24 Mai v. 1906. *G. Costescu*.

Milioanele.

Dupăce dieta a votat proiectul de indemnitate, și astfel se strâng acum dările, a ales și pe delegații cari mergând la Viena, împreună cu delegații austriaci să voteze milioanele pentru cheltuelile comune.

Eată ce li-se cere să voteze:

12,314.540 pentru ministerul de externe
322,750.400 » » de război;
4,427.571 » » de finanțe;
14,562.051 cheltueli extraordinare;
344.995 » »

Face cu totul 354,718.598 coroane.

Președinte al delegației maghiare s'a ales contele Zichy Tivadar, vicepreședinte Barabás Bela.

Ieri înainte de amiazi M. Sa a primit atât delegația maghiară cât și pe cea austriacă.

Sâmbătă, în prima ședință Nagy Emil a propus ca d'aci încolo să nu se citească în delegațiunii mesagiu regal ca până acum, deoarece delegațiunile nu sunt corp legiuitor și mesagiu numai corpurilor legiuitoare li-se adresează. *Propunerea s'a primit unanim în delegația maghiară.*

În aceeași vreme Sylvester a interpellat în sânul delegației austriace (al cărei președinte e prințul Francisc Lobkovitz) în *privința concesiunilor economice făcute statului ungar*, concesiune ce consistă în faptul că guvernul ungar a înaintat Dietei propunere privitoare la tariful autonom fără a fi fost întrebat guvernul și camera austriacă.

D'ALE ALEGERILOR.

Din cercul Moravița. Numai între baionete și praf de pușcă am putut validă voința noastră, ezercită un drept al nostru de a votă cu candidatul inimii noastre!

Lupta electorală purtată în cercul Moraviței, un cerc până acum neglijat deși s'a sfârșit cu înfrângerea noastră, ne-a dat dovezi eclatante că poporul nostru dornic de luptă și conștios de drepturile sale, cu inima deschisă și suflet curat la strigătul de trezire cu însuflețire a alergat și cu dragoste s'a grupat în jurul steagului național. O parte mare a cercului să o numim re-

duta noastră la granița fortărețelor noastre care s'a manifestat trimițând trei deputați naționali în dietă, comunele Varadia, Coștei, Voivadinț, Solcița, Retișor, Vlaičovăț, Srediștia-mică, Jamul-mic, mândria cercului, s'a purtat într'o formă de tot măreață; ca stânca în mare de care zadarnic se resfrâng valurile mării a o zgudui, a o spăla e cu neputință, tot așa au stat de neînfricoșăți și rezoluți mândrii noștri alegători.

Acți zădărniciu-s'a orice forță, mituire, presiune crâncenă și terorizări grozave a satrapilor administrativi. Fudulii notari răcneau de mânia impotenței lor; până ce și marele proprietar din Varadia, cu toții biriiși săi erau nevoiți să desarmeze; banii lui Iuda au fost respinși, săgețile înfricoșerilor au fost respinse de pepturile oțelite a eroilor noștri. Aici s'a manifestat vrednicia mândrilor noștri stegari fruntași într'o formă de tot înălțătoare.

Puternica și naționalista comună Varadia a fost la culmea datorințelor sfinte. Zadarnic se zbăteau aici cei dela comună și administratorul baronului Baich, Uray cu mai mulți venetici și flioandări pripășiți de pe ici de pe colea în frunte cu un părlit de farmacist (apotecar) în această comună frumoasă românească.

Alegătorii fără deosebire de confesiune au rămas neclintiti; politica tradițională a preoților gr-cat., Iorgovici Pál, Radu Agoston și a inv. Iorgovici Péter, cari deși la aparență s'au arătat pasivi, în urmă prin omul lor încrezut, corteșul Vasile Cenda (Bribece), o gură spartă, lucra din răsputeri contra noastră. Pe lângă toată svârcolirea inv. Popovici Valér și Stoica István care au votat contra noastră, vrednicii Vărădieni sub conducerea înțeleaptă a inv. conducător George Țunea inv. în penzie, P. Mioc preot, Nic. Mioc un preot încărunit de 75 de ani, care necunoscând osteneala bătrânețelor a alergat și s'a achitat de datorința sa, apoi a neînfricoșatului învățator Ioan Alexandru, prin ținuta lor românească a pus tot cercul în uimire și-i era mai mare dragul să-i vezi cum defilează pe lângă marșul lui Mihai Viteazul și a lui Iancu cântat de orchestra lor puternică sub conducerea bravului diriginte Paul Farca și ce disciplină vrednică de admirație! Voi Vărădieni puteți fi mândri de ținuta voastră splendidă.

Coșteiul, o comună mare și naționalistă va rămâne vecinic reducta noastră. Ar trebui să-i numesc pe toți și să le aduc tuturor laudă de mărire. Purtarea lor exemplară de sub conducerea preotului lor însuflețit naționalist Avram Corcea, a preoților Alex. Guga și Victor Trăilovici apoi a inv. P. Rămneanțu, a ținuturilor stud. universitari Imbroane și Traian Georgescu comerciant va rămâne zugrăvită cu litere de aur în cartea luptelor noastre electorale. Din 208 alegători numai 3 au fost contra noastră cu jude cu tot; să sperăm că în viitor și acest din urmă frate al nostru va fi la culmea datorințelor sale sfinte. La ceilalți 2 rătăciți nici nu reflectăm — rușine să le fie!

Voivodinț, o comună frumoasă și avută s'a achitat cu mândrie de datorințele sfinte sub conducerea inimoșilor conducători Bartolomeiu Panciovan, notar în penzie, Ilie Dabici preot, Andreescu cand. de preot, a bravului fost învățator Ioan Mică căruia deși i s'a răpit vederile, pe cât i-a fost cu putință a lucrat pentru cauza sfântă, apoi a comerc. Mihail Moise și a tânărului T. Petrică. (Dar învățătorul Simu, oare ce a făcut și unde a fost???)

Majoritatea covârșitoare din această comună s'a grupat în jurul steagului național; pe cei slabi de înger nu-i numesc de o camdată, pe neguțătorii Vidu Gruia, Nicolae Petrovici și Ștefan Băcăluță cari toți au votat contra noastră, îi amintesc aici ca să se știe că avem neguțători care trăesc din sudoarea noastră, s'au făcut nevrednici de numele lor de român, au necinstit neamul și s'au arătat dușmanii noștri. Cu ce față mai așteaptă și sprijinul vostru! Lăpădați-vă de ei ca de niște răioși și nu mai mergeți în dușenele lor! Asta să le fie răsplata. Incurajați și ajutați să fie de voi și de toți românii numai acei neguțători cari luptă cu tot zelul pentru, și nu contra dreptului și neamului nostru. De nu aveți astfel de neguțători pe la sate, atunci îi aveți pe cei câți-va din Vârșeț, pe aceștia trebuie să-i sprijiniți ci nu pe streini de cari sunt prea mulți în oraș.

Țin, să mai amintesc aci pe Teodor Stanciu agronom care atât de înflăcărat naționalist e, în-

cât și-a lăsat pe tatăl său mort întins în sicriu și cu capul descoperit a venit până la Moravița în ziua alegerii, după ce și-a dat votul pentru candidatul nostru a plecat cu sufletul curat spre casă. Laudă i se cuvine lui și exemplu să le fie tuturor.

Solcița s'a purtat într'un mod de tot înălțător. Au venit mai mulți de cât am cugetat. Momentul acesta îl amintesc deosebit căci comuna această aparține de cercul notarial labuca unde notarul *Rabsky*, despotul acestor comuni, prin amenințări, cu detragerea creditului, cu terorizări, cu promisiuni în bani special pentru biserică, acest despot a întrebuițat toate mijloacele ca să ademenească pe alegători ba încă se ducea în inspecția ziua și noaptea în casele private din care au făcut biruri spre a controlă dacă mai au oamenii beutură. Comuna Solcița merită a fi numită de exemplară iară alegătorii bărbați vrednici și conștii de drepturile lor sfinte. Aici părintele Tatuca ca și învățat. P. Popovici s'au făcut vrednici de recunoștința poporului și pot fi satisfăcuți că i-a recunoscut credincioșii de adevărați povătuitori.

Nu mai puțin vrednică de admirație s'a purtat fruntașa comună Retișor, unde alegătorii sub înțeleapta conducere a agilului preot Alex. Luchici, a aprigilor învățători T. Răbăgia și O. Rădulea, a mers într'un rând strâns ca zidul la urna pentru cand. neamului. Aici zadarnic a fost orice încercare de ademenire și înfricoșare din partea voinicosului primar Iosif Păcurariu cu toți cătălandrii săi.

Deplină laudă aducem și alegătorilor voinici din *Vlaičovăț*, cari sub conducerea plină de tact a proprietarului Nicolae Nedelcu, a preotului G. Popovici și a harnicului președ. al comitetului parohial a economului Ion Ureche a dat dovadă măreață de vrednicia lor națională. Nu știu cum să cualific purtarea neromânească a kossuthistului învățator G. Popovici carele a rămas pasiv și prin purtarea sa a demoralizat poporul îndemnându-l a rămâne pasiv ca să-i facă pe plac îngâmfatului notar sârb, mai știi pentru ce os de ros.

Srediștia mică a venit întreagă sub conducerea preotului Mihai Juica și a învățat. I. Adam, erau ca 7 crai dela răsărit, căci numai 7 alegători sunt cu totul. Laudă și mărire lor!

Jamul-mic s'a purtat foarte bine; toți au fost cu noi, în frunte cu bravul părinte Bota și judele comunal, căruia nu i-a păsat de superiorii săi administrativi, ci cu fruntea ridicată și-au dat votul pentru venerabilul nostru candidat. Dela acest brav jude ar trebui să ia pildă toți ceilalți juzi comunali. Onoare lui și consătenilor lui.

Altă parte mare a cercului cu alegători români s'a purtat, durere, pe lângă toată buna voință și luminarea *preoților gr-or. români*, foarte rău. Cu intenție am subliniat preoți gr-or. români, căci toți preoții gr-cat. stau sub orice critică; excepționând pe bravul părinte Avram Socaci din German care și-a implinit cu sfințenie datorința sa față de neam. Ceialalți, lucrat-au ei contra noastră, fost-au ei pasivi, merită însă a fi timbrați de trădătorii neamului; — apoi aceasta însemnează superioritatea lor științifică, să te lapezi de neam?! Preotul gr-cat. din Klopodia cu numele Cutera cu pana roșie a contrarului pe pălărie și piept, își manifestă crezul său politic — creatură perfidă ce e! Câțiva învățători gr-or., Bugariu din Percosova, Draghici din German și Moroșan Endre (Mureșan Andrei) din Lațunaș, niște creaturi stupide nutriți cu măiaial opincei, erau cei mai mari corteși ai contrarului. Acești nemernici și-au vândut neamul, limba și națiunea pentru un papricaș de carne de cal. Bătaia lui Dzeu cadă asupra lor și a tuturor nerușinaților, cari sunt vândătorii și trădătorii neamului!

Cunoască-i acum toată lumea și suflarea românească și scuipi-e ca pe niște lăpădați de neam. Halal să le fie! Ne vom îngriji noi de toți și-și vor lua răsplata lor binemeritată.

Apoi înșelați am fost și în notarii noștri români, respective în unul, căci din doi unul s'a purtat ca român adevărat, al doilea însă cu numele Ion Moise, not. în Marcovăț, acestuia avem să-i mulțăm înfrângerea noastră. (Deocamdată atât). Apoi administratorul baron Baici cu numele Neubert, (iar un ungar veritabil) care crede că e Dzeu în comună, prin mârșăvii a corupt poporul prin amenințări că nu le va mai da lemne din pădure, vară apă ș. a., asttel a câștigat mulți alegători pe partea sa. Acești alegători lacomi după promisiuni, băutură și papricaș au beut și au mâncat ca porcii

la vâlnu; ba unul cu numele Mihai Nicolaevici mâncând cu lăcomie, s'a înecat cu un os care era să-l coste viața dacă nu-l scotea cu mare greutate doctorii, l'a costat mulți bani papricașul pentru care și-a vândut neamul. Așa trebuia să li-se întâmple tuturor lingăilor. — Din 159 alegători numai 63 au fost pe partea noastră și asta multămită harnicilor conducători Adam, învățător Vasile Mihai, comerciant, Romul Stoian fiul preotului gr.-or. Stoian (care a fost pasiv?) și a bravilor tineri coriști.

Acum știm cel puțin pe cine putem conta, știm unde e tăria noastră, vom ști cui să-i arătăm pumnul și ce uscături trebuie tăiate. Am îndurat, adevărat o înfrângere, suntem însă cu o experiență mai bogată și am învățat din această pățanie, cum să ducem în viitor cauza noastră la izbândă.

Candidatul nostru căruia cu forța i-am impus această datorință națională, n'a umblat nici când după mărire și sărbătorire. A primit această sarcină numai de dragul poporului vărsându-l însuflețit pentru cauza sa proprie, deci nu lui personal, ci cauzei sârmanului popor s'a dat această lovitură și tocmai din partea aceluia, cari au avut și aveau mai multă lipsă de așa un bărbat erudit și cu inimă pentru popor.

Să nu desperăm! Iar ne vom ridică noi și atunci vai nemernicilor, vai trădătorilor, cari în prostia lor lucrează la subminarea existenței lor, a familiei lor și la demoralizarea neamului românesc!

Ganimedes.

Intimpinare. Un anumit domn înaintea mea necunoscut cu numele Dimitrie Nica, vine în Nr. 92 al prețutului nostru ziar »Tribuna« sub titlul »D'ale alegerilor« din cercul Boroșineu și îmi atacă onoarea mea preotească, învinuindu-mă că a-și fi fost Ephialtesul cauzei noastre naționale și a-și fi primit arginții lui Iuda. — Înainte de toate zisele susnumitului domn le declar de minciuni sfruntate, și anume nu precum d-sa afirmă că a votat cu partidul nostru 8 indivizi, ci au votat 14, iar ceilalți pentru ce au dezertat asta încă o voi descrie, că argații domeniului contelui Wenkhheim în conțelegere cu antistiile comunale au lucrat din răspuneri contra noastră, amenințând poporul și așa destul de timid cu fel și fel de presiuni și mai pe urmă dând fiecăru votant câte 45—50 coroane și aceia în chipul acesta au dezertat în tabăra străină.

Că ce, și cât am contribuit martori îmi sunt oamenii cari au fost sub steagul nostru și frații cari au fost nealegători, la caz de lipsă pot mărturisi toți despre ținuta mea.

Iar ca de încheiere, zic, ca toți acei cari au fost Ephialți neamului și au primit arginții lui Iuda, acei respectivi înzecit să-i dea pe medicină, iar la urmă bunul Dumnezeu să-i învrednicească de soarta lui Iuda, ca împărtășiți fiind de aceea soarte ne vom mântui pe viitor de lepra care a dat curaj adversarului nostru de-a mai stă în față cu noi. *Susani-Nadalbești, la 25 Mai (7 lun.) 1906.*

Petru Ardelean, paroh.

Excursiuni școlare.

Seminarul din Arad și-a încheiat Sâmbătă excursiunile școlare cu vizitarea economiei de model ce se face la domeniul contelui Zselénszky în Ötvenes. Elevii cursurilor ultime pedagogice și teologice au fost conduși de însuș directorul Roman Ciorogar. Institutul a fost primit cu cea mai mare preveniență din partea domeniului și însuș șeful administrației domeniului, domnul Récsy a condus tinerimea la toate ramurile economice, ținând formale prelegeri intuitive cu elevii. Așa de pildă în lăptărie asupra chipului de a conserva laptele prin răceala de 8—10 grade imediat după muls și apoi ținerea la loc desinfiat cu var și lipsit de orice vietate vegetativă și altele din manipularea lăptăriei, smântâna, untul, etc.

De aici a condus elevii la grajdurile de vite cornute. Mai înainte la vacile de muls, arătând

cum se desinfiiază grajdurile tot cu var și cum să face ventilația astfel în cât în grajd cu 60—80 vite aerul e curat ca și într'o chilie bine aerizată. Apoi ținerea în curățenie a vitelor prin spălare și țesălare.

Hrana vitelor cum se pregătește, anume, nici când să nu se dea trifoiul proaspăt, căci conține apă multă ci uscat și mestecat cu alt nutreț uscat. Conturbările de mistuire provenite din hrănirea vitelor exclusiv cu pleavă, diferența între păturile vitelor de rasă apuseană și vitele noastre albe. Insușirea diferitelor soiuri de vite, cum e Simenthal, Bonyhád etc.

Mulsul vacilor, să nu mulgă om slab ori oboșit, apoi mulsul să se facă la ora fixă, pe minut, căci alifel vaca își trage laptele. Vaca să fie mânăzită la un an și jumătate ca pe 2½ an să aibă vitele, atunci să face bună de lapte. Vacile, anume soiul de Simenthal și Bonyhád nutrite după sistemul lor dau până la 20 și peste 20 litre la zi și în genere 6—8000 litre la an. Vacile de muls nu sunt supte de vitei, ci vitei lor sunt aplicați la alte vaci cu vitei, astfel că acele vaci nu se mai mulg ci laptează vitelul propriu și cel străin, adevărat vaca de muls își dă vitelul la doică, ca aceea să-l crească iar ea să aducă venitul cel enorm cât face 6—8000 litre lapte la an, socotit cu 20—24 fil. în piața din Arad unde se vinde.

După vitei se înfarcă, sunt anume hrăniți după destinațiunea lor. Anume tăurașii, cu hrană ce face untură pe ei, cum e porumbul. Vitelele din contră, numai cu ierboase și cu ovăs, astfel anume, ca nici când să nu fie încălate de grase, ci anume bine ținute ca să aibă atâta putere cât îi trebuie pentru dezvoltare. O vită astfel crescută se face bună de lapte până când cele ținute cu porumb și în genere grase, rămân slabe de lapte.

Dintre tăurași să aleg ce e de soiul pentru prăsire și la vârstă de un an și jum. se vinde bucata dupăcum e, câte cu 7—800 cor. Cumpărătorii sunt comunele și proprietarii. Cei castrați se pu: la îngrășare în vârstă de 3 ani și se fac câte de 8 măj. m.

O interesantă prelegere intuitivă a urmat apoi asupra manipulării gunoiiului respective menținerea amoniacului în el prin legarea cu var și coacerea prin astrucarea cu pământ. Înaintea laicului este neînchipuită diferența productivă între gunoiiul astfel legat și între gunoiiul lăsat liber din care evaporază amoniacul, care îi este puterea productivă. Un car de gunoii sistematic îngrijit face cât 3 care de gunoii evaporat.

Dela vitele cornute a urmat rasele de cai, anume de Mura ca și caii grei de lucru. Puterea acestora ș. a. Admirabili au fost doi armăsari unul soi deosebit de mare de 2 ani și altul de rasă belgiană (Brabant) de 3 ani. Pe puste se validitează soiul de Mura, care are aceea talie ca și cei nemțești și englezești, dar acești din urmă sunt prea grei și așa se surpă în glodurile de pe pustă. S'au arătat mânzi produși prin crucisare de soi greu și ușor. Apoi rasă specială, americană, engleză, arabă. Cu un cuvânt diferitele soiuri de cai după însușirea lor.

Dela vite a condus apoi elevii la viei, anume arătând chipul cum se face lucrarea viei cu plugul și întinderea pe sârmă. Cu un cuvânt ce a fost instructiv pentru viierii.

După toate aceste minunate și folositoare învățături pentru viitorii preoți și învățători, cari au să dea exemplu de economie rațională poporului, domnul șef (tistartău) Récsy, neîntrecut în amabilitatea sa și și vesel, că elevii ascultau cu atențiune prelegerile sale, a servit și masă studenților noștri, cari s'au despărțit de acest frumos dominiu cu o parte de învățătură, care le poate fi de folos pentru toată viața aceluia cari se vor folosi de ele.

De peste săptămână.

— În atențiunea dlor deputați. *Recomandăm dlor deputați de a-și publica în broșuri sau foi volante cuvântările lor și interpelările rostite în cameră într'o traducere cât mai frumoasă și românească și într'un stil cât mai limpede și ușor, răspândindu-le în popor, dar mai ales în colegiile lor electorale. Poporul va ajunge astfel să înțeleagă tot mai mult însemnătatea dreptului de a alege deputați și va fi pus în curent cu ac-*

tivitatea parlamentară și scopurile politice noastre.

— **Alegere de preot.** În comuna fruntașă Socodor, Duminacă a fost alegere de preot pentru parochia a treia devenită vacantă prin trecerea la cele eterne a fostului preot Lazar. Dintre trei recurenți majoritate covârșitoare de voturi a întrunit dl Aurel Papp, fiul protopopului din Beiuș.

Felicităm pe noul ales!

— **Emigrare înspăimântătoare.** Săptămâna trecută au sosit la New-York 3258 emigranți din Ungaria și anume 585 Maghiari, 1254 Slovaci, 366 Șvabi, 813 Croați și 240 Români.

— **Statistica lunii lui Aprilie.** Buletinul lunar al biroului general de statistică publică rezultatele mișcării populației. În luna lui Aprilie s'au născut 60.301 copii vii în »Magyar birodalom« cum zice cu atâta fanfaronadă ziarul imperialismului unguresc. Decesele se urcă la suma de 46.768, excedentul face deci 13.593. Față de luna Aprilie a anului trecut, rezultatul este favorabil. Numărul nașterilor a scăzut ce-i drept cu 1463, dar și mortalitatea a scăzut cu 4827, sporul este deci cu 3364 mai mare ca anul trecut. În general să manifestă o scădere a natalității. În cele dintăiu 4 luni ale anului curent avem 9000 de nașteri mai puțin, dar mortalitatea încă a scăzut în chip simțitor, cu 40.000, din același period al anului trecut. Plusul de spor face 31.000 față de acelaș period.

Cele mai multe nașteri le avem pe malul stâng al Tisei, 3.39 la o mie, cele mai puține sunt pe malul drept al Dunării 2.70 la o mie. Mortalitatea a fost mai defavorabilă pe malul stâng al Tisei (2.58), iar mai mică pe malul drept al Tisei (1.90). Maximumul de natalitate l-a avut anul trecut comitatul Ugocea (3.84) și al Sălăgiului (3.80) iar minimum îl reprezintă comitatul Vespriului (2.40) al Târnavei-mari (2.41) și Baranya (2.42).

Mortalitatea cea mai mare a avut-o comitatele Clujului (3.32) și Hajdu (3.05) cea mai mică în Vespriem (1.59). Sporul cel mai mare l-au avut comitatele Ugocea (1.71) și Ung (1.56). Zece orașe au încheiat bilanțul mișcării populației cu deficit.

Nupțialitatea lunii acestea a fost de 8166, cu 3193 mai mult ca anul trecut. Căsătorii mixte au fost 122 adică 14.9 la sută. Intre ele se găsesc 43 jidano-creștine.

Să căutăm explicarea faptelor acestora. Cauza scăderii natalității ne pare a fi micul număr de căsătorii din anul trecut, dar mai cu seamă emigrarea în America și România care răpește țerii pe bărbații aflători în vârstă virilă.

Mortalitatea pare a fi scăzut din cauza iernei mai domoale care cruță mai mult sănătatea populației. Aceasta dovedește și faptul, că scăderea mortalității este mai mare în lunile de iarnă. Sporul cel mai mare al populației îl prezintă comitatele Ung și Ugocea unde populația ruteană este mai proliferă. Interesantă că maximum de natalitate corespunde și maximumului de mortalitate la aceștia. Cauza este mizeria și sărăcia cea mare a Rutenilor. Imbucurător este sporul cel mare al comitatului Sălăgiului locuit în majoritate de români.

Dimpotrivă este măhnitoare mica natalitate a Târnavei-mici și mortalitate a Clujului.

— **Amvonul.** Dorind a scoate încurând volumul al II-lea din cartea de sus, care a fost cu căldură îmbrățișată din partea on. preoților, iar de către bărbați competenți frumos apreciat, prin aceasta fac cunoscut: că din »Amvonul« tonul I. mai am numai puține exemplare, și pentru ca să treacă și acelea scărțez prețul cărții dela 3 la 2 coroane de exemplar plus porto 20 fil. trimiși la adresa Ioan Nicorescu, paroh ortodox-român în Curtici cottul Arad.

— **Dr. Eugen Porea** a fost ales medic balnear la băile sărate și de iod din Basna. D-sa chiar acum s'a întors dela Viena, unde a audiat cursuri speciale menite a familiariza pe medicii balnari cu diversele auxiliare ale curei.

Toți cei cari au lipsă de lămuriri, să se adreseze la d-sa și vor primi toate deslușirile.